

Innst. 147 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 3:1 (2011–2012)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltnings- revisjoner som er behandlet av Stortinget

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Riksrevisjonen følger normalt opp forvaltningsrevisjoner tre år etter at sakene er behandlet. Dersom det ikke er gjort nødvendige endringer etter tre år, blir saken fulgt opp igjen året etter.

Dokument 3:1 (2011–2012) omtaler oppfølgingen av 16 forvaltningsrevisjonsrapporter. Riksrevisjonen har avsluttet 13 av sakene. Følgende tre saker skal følges opp videre:

- Dokument nr. 3:6 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelse av Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av bilstønadordningen
- Dokument nr. 3:11 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge
- Dokument nr. 3:9 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetsutøvelse for reduksjon av NO_x-utslipp

Dokument nr. 3:9 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarsdepartementets forvaltningspraksis og sporbarheten i de faglige tilrådinger som gis, vil bli fulgt opp i en egen undersøkelse.

1.2 Avsluttede saker

1.2.1 Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av kontantstøtteordningen – Dokument nr. 3:12 (2006–2007)

1.2.1.1 INNLEDNING

Dokument nr. 3:12 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelse av forvaltningen av kontantstøtteordningen ble sendt Stortinget 3. juli 2007. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen ble avgitt 13. november 2007, jf. Innst. S. nr. 34 (2006-2007), og saken ble behandlet i Stortinget 3. desember 2007.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg at registreringsarbeidet av barnehagebarn i kontantstøttealder bare i liten grad ble prioritert i kommunene, og at dette vanskeliggjorde de lokale Nav-kontorenes mulighet for å foreta korrekte utbetalinger og kontrollere at mottakerne faktisk fyller vilkårene for kontantstøtte.

Når det gjelder eksport av kontantstøtte, stilte komiteen seg undrende til at det ikke var utarbeidet felles rutiner for Nav-kontorene, og at det ikke var stilt klare krav til skolering og opplæring av personalet. Komiteen fant det kritikkverdig at departementet ikke hadde prioritert arbeidet med å etablere rutiner som sikrer mulighet for kontroll i de sakene hvor kontantstøtten eksporteres til utlandet, og komiteen forutsatte at arbeidet med dette forseres.

Komiteen merket seg også at forvaltningen av kontantstøtteordningen var viet liten oppmerksomhet i departement og direktorat. Komiteen forutsatte at departementet umiddelbart satte i verk tiltak for å minimere antall feilutbetalinger og sørget for at rutiner for tilbakebetaling ble fulgt opp ved alle lokale Nav-kontorer. Komiteen understreket viktigheten av å etablere effektive kontrollsystemer knyttet til velferdsordningene.

Oppfølgingen av Dokument nr. 3:12 (2006–2007) ble rapportert til Stortinget i Dokument 3:1 (2010–2011) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 3. februar 2011, jf. Innst. 187 S (2010–2011). Stortinget behandlet saken 11. mars 2011.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg at departementet raskt fulgte opp både i styringsdialog med Arbeids- og velferdsdirektoratet og gjennom brev til kommuner, bydeler og barnehager der rapporteringsplikten ble presisert.

Komiteen så imidlertid alvorlig på at det i brev av 22. april 2010 til departementet fra Arbeids- og velferdsdirektoratet kom fram at manglene når det gjaldt saksbehandling og kontroll av kontantstøtte, ikke hadde forbedret seg i særlig grad. Komiteen forutsatte at departementet følger opp saken aktivt, og var tilfreds med at Riksrevisjonen ville følge saken videre.

1.2.1.2 BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet redegjorde i brev av 20. mai 2011 til Riksrevisjonen for iverksatte tiltak og oppnådde resultater når det gjelder forvaltningen av eksport av kontantstøtte, kvaliteten på Navs saksbehandling og kontroll, og omfanget av feilutbetalinger. Departementet viser til at forvaltningen av kontantstøtteordningen er tatt opp i styringsdialogen med Arbeids- og velferdsdirektoratet. I svaret viser departementet til redegjørelsen fra direktoratet, hvor det framgår at saken er fulgt opp med flere tiltak.

Våren 2010 ble det innført nye koder for registrering av kontantstøttesaker i Infotrygds saksbehandlingsrutine. Kodene skal gi bedre muligheter til å spesifisere blant annet EØS-saker og gi bedre grunnlag for å ta ut saksstatistikk.

Direktoratet opplyser videre at det fra høsten 2010 er innført nøkkelkontroller og totrinns vedtaksbehandling på kontantstøtteområdet. Direktoratet opplyser i tillegg at utbetalingen av kontantstøtte nå er sentralisert, blant annet for å få økt kvalitet i vedtak og korrekt utbetaling til brukerne.

Direktoratet antar at svært mange feilutbetalinger skyldes manglende eller for sen melding til Nav om at barn har begynt i eller endret oppholdstid i barnehage.

Departementet sendte derfor i august 2010 ut et brev til alle kommuner og barnehager for å minne om at de har rapporteringsplikt til Nav om barns bruk av barnehage.

Ifølge departementet har Nav gjennom flere år gjennomført ulike tiltak med sikte på en bedre forvaltning av kontantstøtten, men departementet mener likevel at det fortsatt er svakheter. Departementet vil invitere direktoratet til et møte høsten 2011, blant annet for å drøfte hvordan forvaltningen kan bli bedre gjennom eventuelle endringer i rutiner eller ved andre tiltak.

1.2.1.3 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen registrerer at antallet mottakere av kontantstøtte har minket over tid, men at det fortsatt er en utfordring med feilutbetalinger på kontantstøtteområdet. Riksrevisjonen har merket seg at departementet og direktoratet har iverksatt tiltak for å redusere feilutbetalingene, blant annet ved å styrke internkontrollen i Nav i form av ny kodestruktur i saksbehandlingssystemet, nøkkelkontroller og totrinns saksbehandling. Det er dessuten tatt initiativ for å minne kommuner og barnehager på at de har plikt til å rapportere endringer til Nav.

Riksrevisjonen har videre merket seg at departementet i samarbeid med direktoratet vil arbeide videre med de svakhetene som ifølge departementet gjenstår.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.2 *Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets forutsetninger for deltakelse i operasjoner i utlandet – Dokument nr. 3:3 (2007–2008)*

Dokument nr. 3:3 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av Forsvarets forutsetninger for deltakelse i operasjoner i utlandet ble sendt Stortinget 21. november 2007. Kontroll- og konstitusjonskomiteen leverte sin innstilling 4. mars 2008, jf. Innst. S. nr. 161 (2007–2008). Saken ble behandlet i Stortinget 8. april 2008.

I innstillingen viste komiteen til at Riksrevisjonens undersøkelse avdekket vesentlige mangler knyttet til tilgjengelighet på materiell innen både forsvarsgrenene og felleskapasiteter. Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) hadde mangel på teknisk og merkantilt personell, med følger for FLOs evne til å understøtte operasjoner i utlandet.

Komiteen viste til at Riksrevisjonens undersøkelse også avdekket at det var flere forbedringspunkter knyttet til kravsetting og rapportering.

Komiteen viste videre til at de svakhetene som undersøkelsen avdekket, bekreftet funn fra andre rapporter fra Riksrevisjonen, og komiteen la vekt på at Forsvarsdepartementet måtte ha oppmerksomhet på disse forholdene i inneværende langtidsperiode.

1.2.2.1 FORSVARSDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Forsvarsdepartementet har i brev av 4. mai 2011 til Riksrevisjonen redegjort for hvilke tiltak som er iverksatt, og virkningene av tiltakene.

Ifølge departementet har Forsvaret styrket utdanningen og styrkeproduksjonen. Personell til utenlandsoperasjoner blir søkt rekruttert fra hele Forsvaret og relevant reservepersonell. Forsvaret har også konsentrert logistikkarbeidet til hovedoperasjonsområdet for de norske styrkene i Afghanistan. Forsvarsdepartementet opplyser at tiltakene har redusert personellbelastningen. Forsvaret har utviklet et godt multilateralt samarbeid innenfor enkelte felleskapasiteter. Departementet opplyser at lengden på operasjonen i Afghanistan har medført en betydelig belastning på enkelte typer kapasiteter og nøkkelpersonell. Dette har vært søkt løst ved å nytte ulike typer styrkebidrag.

For å forbedre materielltilgjengeligheten disponerer sjef Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) midler for tidskritiske anskaffelser til operasjoner i utlandet. Departementet opplyser at Forsvaret i hovedsak har benyttet seg av hurtiganskaffelser for å håndtere raske endringer i trusselnivået. Forsvaret har i tillegg iverksatt materiellinvesteringsprosjekter for å anskaffe forebyggende sikkerhetsutstyr.

Departementet opplyser at Forsvaret i lengre tid har jobbet med å utvikle et detaljert og fullstendig sett av operative krav. Forsvarsdepartementet opplyser at det følger opp dette arbeidet i styringsdialogen med Forsvaret.

Forsvarsdepartementet understreker at Forsvaret gjennom å yte omfattende styrkebidrag til andre operasjoner i tiden etter 2007 har vist at deltakelsen i utenlandsoperasjoner planlegges, gjennomføres og styres på en meget god måte. Disse styrkebidragene omfatter feltsykehus og brønnborelag i Tsjad 2009–2010, fregatt til Adenbukten 2009–2010, og F-16-deployeringen til operasjonen i Libya i 2011.

1.2.2.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen ser positivt på tiltakene for å redusere personellbelastningen og forbedre materielltilgjengeligheten ved utenlandsoperasjoner. Riksrevisjonen har i tillegg merket seg at det er iverksatt tiltak for å utvikle dokumenter som stiller operative krav til Forsvarets enheter, og at Forsvarsdepartementet følger opp dette arbeidet i styringsdialogen med Forsvaret. Det vises for øvrig til at forhold ved Forsvarets deltakelse i operasjoner i utlandet er omtalt i Dokument 1 (2011–2012).

Riksrevisjonen registrerer imidlertid at det fortsatt vil være betydelige utfordringer med å understøtte operasjoner i utlandet. Riksrevisjonen vil følge utviklingen på området gjennom den løpende revisjonen.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.3 Riksrevisjonens undersøkelse av Justis- og politidepartementets samordningsansvar for samfunnssikkerhet – Dokument nr. 3:4 (2007–2008)

Dokument nr. 3:4 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av Justisdepartementets samordningsansvar for samfunnssikkerhet ble sendt til Stortinget 15. januar 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 29. april 2008, jf. Innst. S. nr. 226 (2007–2008). Stortinget behandlet saken 3. juni 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg at Riksrevisjonens undersøkelse konkluderte med at det var svakheter på departementsnivå i arbeidet med overordnede risiko- og sårbarhetsanalyser for hele departementsområdet. Det var også svakheter i hvordan Justis- og politidepartementet fulgte opp tilsynsarbeidet i departementene, og hvordan samfunnssikkerhetsarbeidet ble prioritert i styringsdialogen med departementene. Justis- og politidepartementet hadde videre i liten grad inntatt en aktiv rolle som samordningsdepartement på samfunnssikkerhetsområdet.

Komiteen understreket at alle departementene må være forberedt på at de kan få ansvar som lederdepartement i en krisesituasjon.

Komiteen mente i likhet med Riksrevisjonen at det kunne stilles spørsmål om Justis- og politidepartementet i kraft av sitt samordningsansvar i større grad burde følge opp at departementene gjennomfører nødvendig arbeid på dette området. Komiteen fant det lite tilfredsstillende at flere departementer så Justis- og politidepartementets samordningsansvar som uklart, og mente at det var viktig at uklarheter blir ryddet av veien.

Komiteen pekte videre på at øvelser er viktige for å få testet om planer og tiltak fungerer, og at det planmessig må holdes øvelser i alle departementer. Det må også jevnlig holdes store øvelser der flere departementer og andre naturlige virksomheter er involvert.

1.2.3.1 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Justis- og politidepartementet har i brev av 28. april 2011 til Riksrevisjonen gjort rede for hvordan departementet har fulgt opp de forholdene som ble påpekt i Riksrevisjonens undersøkelse.

Justis- og politidepartementet opplyser at det har satt i gang en revisjon av retningslinjene for samordningsrollen.

Justis- og politidepartementet opplyser at departementet på bakgrunn av forsvarskomiteens behandling av St.meld. nr. 22 (2007–2008), jf. Innst. S. nr. 85 (2008–2009) har gitt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i oppdrag å utvikle et nasjo-

nalt risikobilde. Målsettingen er å bidra til en bedre oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet. Direktoratet la fram et nasjonalt risikobilde i mars 2011. Det beskriver risikoen ved ti ulike scenarioer, og målet er at det nasjonale risikobildet blir et sentralt element i risikostyringen på nasjonalt og regionalt nivå. Justis- og politidepartementet vil orientere Stortinget om det nasjonale risikobildet på egnet måte.

Ettersom undersøkelsen viste at det var behov for et systematisk arbeid for å identifisere gråsoner på tvers av departementsområder, fikk Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i oppdrag å identifisere samvirkeområder der det var behov for bedre koordinering og informasjonsutveksling mellom aktørene. Justis- og politidepartementet ba også de øvrige departementene om å orientere om eventuelle gråsoner eller dobbeltreguleringer i beredskapslovverket. Departementene svarte at det ikke kunne påvises nevneverdige gråsoner.

Justis- og politidepartementet opplyser at det aktivt følger opp tilsynene av departementene. Erfaringene fra tilsynene har vist at det er behov for en arena på departementsnivå for å drøfte tverrsektorielle samfunnssikkerhets- og beredskapsspørsmål. Justis- og politidepartementet etablerte derfor Departementenes samordningsråd for samfunnssikkerhet i 2007.

Justis- og politidepartementet opplyser at departementet på bakgrunn av Riksrevisjonens undersøkelse har tydeliggjort forventninger til departementenes oversikt over risiko- og sårbarhet i egen sektor, planlegging og ivaretagelse av samfunnssikkerhet i eget departement og styringen av underlagte etater. Det er lagt vekt på å utvikle gode risiko-, trussel- og sårbarhetsvurderinger som grunnlag for beredskapsplanlegging og tiltak for å beskytte kritisk infrastruktur.

For å sikre en helhetlig og systematisk tilnærming til øvelser ga Justis- og politidepartementet Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap i oppdrag å utarbeide en nasjonal rammeplan for sivile nasjonale øvelser i perioden 2008–2011.

1.2.3.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen har merket seg at tiltakene Justis- og politidepartementet varslet i St.meld. nr. 22 (2007–2008) for å styrke departementets samordningsrolle, enten er påbegynt eller gjennomført.

Etter Riksrevisjonens vurdering er samordning av arbeidet med samfunnssikkerhet vesentlig for å sikre en effektiv håndtering av krisesituasjoner, og Riksrevisjonen legger til grunn at Justis- og politidepartementet følger opp dette arbeidet på egnet måte.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.4 Riksrevisjonens undersøkelse av næringsutvikling i landbruket – Dokument nr. 3:5 (2007–2008)

Dokument nr. 3:5 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av næringsutvikling i landbruket ble oversendt Stortinget 15. januar 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen leverte sin innstilling 29. april 2008, jf. Innst. S. nr. 228 (2007–2008). Saken ble behandlet i Stortinget 9. mai 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen understreket at BU-midlene og VSP-mat er de sentrale økonomiske virkemidlene for å nå målsettingene Stortinget har satt om landbruksrettet næringsutvikling, og at Riksrevisjonens undersøkelse påviste svakheter i departementets styring og resultatrapportering av virkemidlene. Komiteen bemerket videre at de prosjekter som har mottatt tilskudd til utvikling av ny næringsvirksomhet, er de som ifølge undersøkelsen oppnår de beste resultatene. Det kan derfor synes uheldig at tilskuddene til ny næringsvirksomhet har gått ned i perioden. Komiteen viste også til at sysselsettingseffekten av BU-midlene og VSP-mat synes å være beskjedne, selv om effektene for sysselsetting og målet om å opprettholde driften av landbruksarealer ikke er fullt ut kartlagt.

Komiteen understreket at det er nødvendig at departementet følger opp undersøkelsen, slik at tilskuddene i størst mulig grad forvaltes i tråd med de målsettinger og forutsetninger som Stortinget har satt for virkemidlene. Komiteen påpekte også behovet for å utvikle bedre verktøy for målstyring og rapportering og forutsatte at Landbruks- og matdepartementet ville gi dette arbeidet høy prioritet.

1.2.4.1 LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Departementet har i brev av 18. mai 2011 til Riksrevisjonen redegjort for hvilke endringer og tiltak som er iverksatt i henhold til komiteens merknader og rapportens hovedkonklusjoner.

Departementet viser til at det pågår flere prosesser som er relevante for oppfølgingen av Riksrevisjonens undersøkelse.

Når det gjelder BU-midlene, opplyser departementet at den todelte målsettingen for BU-midlene ble tydeliggjort i jordbruksproposisjonen for 2008, jf. St.prp. nr. 69 (2007–2008), og at forskrift om midler til bygdeutvikling ble revidert og kunngjort 30. januar 2009.

Videre har Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning gjennomført en evaluering (2010) av de bedriftsrettede BU-midlene der det konkluderes med at BU-ordningen er et treffsikkert virkemiddel for å sikre nødvendige og tilstrekkelige investeringer, men svakheten er utydelige mål og behov for bedre målretting av ordningen. BU-midlene ble også vur-

dert i forbindelse med Nærings- og handelsdepartementets (NHD) evaluering av Innovasjon Norge (2010). Ifølge denne evalueringen bidrar BU-ordningen til lav måloppnåelse innenfor Innovasjon Norges delmål om næringsutvikling basert på regionale forutsetninger.

Departementet opplyser at ny melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken vil gi ytterligere signaler om videre politiske målsettinger om oppfølging av næringsutvikling i landbruket. Videre framholder departementet at evalueringene og eventuelle konsekvenser for forvaltningen og innretningen av de fylkesvise BU-midlene vil bli sett i sammenheng med regjeringens oppfølging av evalueringen av Innovasjon Norge.

Det er også utarbeidet en evaluering (Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, 2009) av de bedriftsrettede prosjektene i Verdiskapingsprogrammet for mat (VSP-mat).

I etterkant av Riksrevisjonens undersøkelse av næringsutvikling i landbruket har Innovasjon Norge endret Kundeeffektundersøkelsen når det gjelder synliggjøringen av de bedriftsrettede BU-midlene i undersøkelsen.

Ifølge departementet vil man derfor i framtiden ha et bedre grunnlag for å vurdere om måloppnåelsen for BU-midlene til tradisjonelt landbruk og til nye næringer er i tråd med de justeringer som er gjort i BU-forskriften.

Departementet opplyser også at det er igangsatt et arbeid med nye resultatindikatorer for BU-midlene som kan gi bedre måling av resultater og effekter av virkemidlene. Det legges til grunn at dette arbeidet skal sluttføres etter at den nye meldingen til Stortinget om landbruks- og matpolitikken er lagt fram.

Departementet viser også til Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelser, der bedriftene intervjues om ulike sider ved Innovasjon Norge og forventninger til effekter av prosjektet/aktiviteten etter at de har fått tilsagn fra Innovasjon Norge. Ettersom etterundersøkelsene til Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelser gjennomføres først fire år etter at tilsagn fra Innovasjon Norge blir gitt, er det foreløpig ingen etterundersøkelser som er ferdigstilt etter Riksrevisjonens undersøkelse. Etterundersøkelsen for 2007 ville først legges fram sommeren 2011.

1.2.4.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen merker seg at departementet har satt i gang flere prosesser for å utbedre påviste avvik og svakheter.

Det er blant annet gjennomført evalueringer av henholdsvis BU-midlene og VSP-mat samt en revidering av forskrift for BU-midler og justering av rapporteringsformen for bruken av BU-midlene. Det er også igangsatt et arbeid med nye resultatindikatorer

for BU-midlene, noe som skal gi bedre måling av resultater og effekter av virkemidlene.

Tiltakene som er gjennomført eller i ferd med å bli gjennomført, ansees som positive for å utbedre de påviste svakheter.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.5 Riksrevisjonens virksomhetsanalyse av Bufetat – Dokument nr. 3:6 (2007–2008)

Dokument nr. 3:6 (2007–2008) Riksrevisjonens virksomhetsanalyse av Bufetat ble sendt Stortinget 6. mars 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 27. mai 2008, jf. Innst. S. nr. 248 (2007–2008). Saken ble behandlet i Stortinget 3. juni 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen understreket departementets ansvar for en realistisk budsjettering.

Komiteen pekte på at man måtte finne fram til en balanse mellom kortsiktige tiltak og løpende oppgaver og videreutvikling av organisasjonen.

Komiteen forutsatte at arbeidet med å videreutvikle styringsparametere ble gitt høy prioritet.

Komiteen pekte på viktigheten av at de mest krevende barna og ungdommene, hvor rusproblematikk og psykiske lidelser er inne i bildet, sikres egnede tilbud. Komiteen trakk fram at behovet i de enkelte regioner måtte klargjøres slik at man fikk institusjonstilbud som var tilpasset ulike barn.

Komiteen viste til at det var et uttalt mål at bruken av institusjonsplasser skulle reduseres, og at flere barn skulle tilbys plass i fosterhjem. Komiteen trakk fram at undersøkelsen viste at Bufetat i 2006 hadde klart å vri klientstrømmen til økt bruk av fosterhjems plasser og hjemmebaserte tjenester, men at man ikke visste om dette var en varig tendens. Komiteen viste til at det hadde vært en sterk økning i antall fosterhjem, men at det ennå ikke var tilstrekkelig antall slike hjem. Komiteen konstaterte at det hadde vært en klar økning i hjemmebaserte tjenester i tråd med Stortingets prioriteringer, men at Bufetat ikke hadde noen fullstendig oversikt over disse tjenestene.

1.2.5.1 BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har i brev til Riksrevisjonen av 11. april 2011 redegjort for statusen på området.

Riksrevisjonen har bedt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) om flere opplysninger og dokumentasjon på enkelte forhold.

Departementet utarbeidet i 2009 «Retningslinjer for virksomhetsstyring av Bufdir i BLD.» Departementet viser også til at det de siste årene har arbeidet med å forbedre tildelingsbrevet til Bufdir.

Departementet viser for øvrig til at det er igangsatt en større evaluering av forvaltningsreformen i barnevernet, der ett av deloppdragene er å evaluere faglig og økonomisk styring.

Når det gjelder spørsmålet om tiltaksapparatet er tilpasset behovet, mottok departementet i 2008 «Plan for det totale tjenestetilbudet i det statlige barnevernet» fra Bufdir.

Departementet viser til at Bufdir i 2009 og 2010 har arbeidet med et prosjekt med fokus på barns behov og psykiske helse og at Bufdir i 2011 vil intensivere innsatsen for å rekruttere flere fosterhjemsforeldre. Bufdir har i tillegg satt i gang et omfattende treårig forskningsprogram på fosterhjemsfeltet.

Bufetat nådde i 2010 målet om å overholde budsjettet i det statlige barnevernet.

Riksrevisjonen har gjennomført en egen undersøkelse av status.

Departementet har gitt arbeidet med å utvikle styringsdialogen høy prioritet. Rapporteringskravene i tildelingsbrevet har blitt færre og i noen tilfeller mer spesifikke.

Departementet opplyser at etatsstyringsmøtene ikke har endret seg mye siden 2007, og at det fortsatt er for stort fokus på konkrete utfordringer framfor strategiske diskusjoner.

I tildelingsbrevet for 2009 ba departementet Bufdir utvikle en helhetlig plan for det totale tjenestetilbudet basert på analyser av behov. Etter departementets oppfatning mangler det fortsatt kunnskap som i sin fulle bredde avdekker barns behov.

Ifølge Bufdir har direktoratet forsøkt å utarbeide en overordnet behovsanalyse, men dette ble oppgitt fordi det var svært vanskelig. Direktoratet er i tvil om det er mulig å utarbeide de behovsanalysene Riksrevisjonen har etterlyst.

Bufdir opplyser at etaten framskriver aktivitetsutvikling i de ulike tiltakstypene i forbindelse med budsjettprosessene, og at direktoratet i planarbeidet i stor grad baserer seg på erfaringstall.

Ifølge Bufdir har ikke etaten ventetid til institusjon. Institusjonstilbudet på landsbasis er tilstrekkelig dimensjonert når både statlige og private institusjonsplasser regnes med.

Direktoratet mener at etatens eget institusjonstilbud fortsatt ikke er tilstrekkelig differensiert. Det er blant annet behov for flere institusjonsplasser til barn med rusproblematikk.

Bufdir framhever at det er en utfordring å ivareta målet om å differensiere institusjonstilbudet og samtidig ivareta nærhetsprinsippet.

Direktoratet opplyser at det er store variasjoner innad i og mellom regionene med hensyn til hva Bufetat selv drifter, og det etaten kjøper.

Tre av fire plasseringsklare barn som ventet på fosterhjem 31. januar 2011, hadde ventet i mer enn

seks uker. Bufdir opplyser at dette antakelig uttrykker en trend der rekrutteringen av nye fosterhjem blir mer krevende. Det er store regionsvise variasjoner i andel plasseringsklare barn som har ventet i mer enn seks uker.

På landsbasis hadde nærmere halvparten av barna som hadde fått vedtak om fosterhjemsplasing ventet i mer enn tre måneder pr. 31. januar 2011. Andelen var omtrent på samme nivå som i 2008, og noe større enn i 2009 og 2010.

Direktoratet opplyser at det er utfordrende å skaffe fosterhjem til ungdom generelt, og spesielt til ungdom med sammensatte problemer. Statlige familiehjem er fosterhjem som er særlig rustet og forsterket til å ta imot denne gruppen. Bufdir opplyser imidlertid at mange barn som ikke fullt ut fyller kriteriene er plassert i statlige familiehjem. Hensynet til disse barnas omsorgsbehov gjør at de ikke flyttes for å gi plass til barn som i større grad fyller vilkårene.

Statistikk fra Bufdir viser at beleggprosenten i statlige institusjoner på landsbasis har sunket fra 89 i 2008 til 85 i 2010.

Bufdir skriver i sin årsrapport for 2010 at nedgangen i beleggprosent er i tråd med ønsket om i større grad å benytte fosterhjem eller hjelpetiltak i hjemmet. Nedgangen er også i tråd med ønsket om færre barn med lang oppholdstid i institusjon. Ifølge årsrapporten er nedgangen i beleggprosenten likevel i strid med ønsket om høy kapasitetsutnyttelse.

Statistikk fra Bufdir viser at det fremdeles er variasjoner regionene imellom i utgifter pr. produsert tjeneste.

1.2.5.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Stortinget forutsatte at departementet tok tak i forbedringsbehovene når det gjaldt styringsdialogen og tildelingsbrevet. Riksrevisjonen ser det som en forbedring at departementet har endret tildelingsbrevet slik at det inneholder færre mål, og at noen av rapporteringskravene har blitt mer spesifikke.

Riksrevisjonen har videre merket seg at direktoratet arbeider med å utvikle rollen som faglig premissleverandør, og at faglig og økonomisk styring er et av temaene i forvaltningsreformen i barnevernet.

Bufetat har oppnådd å redusere bruken av institusjonsplasser og øke bruken av fosterhjem. Riksrevisjonen har også merket seg at Bufetat har lyktes med å øke bruken av kunnskapsbaserte hjelpetiltak i hjemmet.

Riksrevisjonens tilleggsundersøkelse viser at det nå er flere som venter på fosterhjem enn før og det er flere som venter lengre. Det er også betydelige variasjoner mellom regionene i ventetid. Etter Riksrevisjonens vurdering er det viktig at Bufdir styrker innsatsen ytterligere for å møte behovet for fosterhjems plasser.

Bufetats eget institusjonstilbud er fortsatt ikke tilstrekkelig differensiert, og etaten mangler særlig egnede plasser for barn med rusproblematikk. For å styre dimensjoneringen og differensieringen av tiltaksapparatet bør direktoratet arbeide videre med analyser av hvilke behov tiltaksapparatet i det statlige barnevernet skal dekke.

Riksrevisjonen viser til at det for tiden gjennomføres en forvaltningsrevisjon av det kommunale barnevernet, som etter planen skal sendes Stortinget i 2012. Denne revisjonen vil i noen grad belyse samarbeidet mellom Bufetat og de kommunale barnevernstjenestene.

Riksrevisjonen vil følge utviklingen i det statlige barnevernet i forbindelse med de årlige risikovurderingene, og vurdere om det er behov for en ny undersøkelse på området.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.6 Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet – Dokument 3:8 (2007–2008)

Dokument nr. 3:8 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet ble sendt til Stortinget 22. april 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga Innst. S. nr. 288 (2007–2008) 10. juni 2008. Stortinget behandlet saken 16. juni 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen la i sine merknader vekt på at det å ha et sted å bo er grunnleggende for å kunne fungere i dagens samfunn. Boligsosialt arbeid er krevende, og ofte er det nødvendig med samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivå. Komiteen viste til at retten til å ha en rimelig levestandard er omhandlet i FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som er inkorporert i norsk lov. Menneskerettighetene generelt, og dermed også retten til rimelig levestandard, er gitt grunnlovsværn i Grunnloven § 110 c. Komiteen viste til at det er bred enighet om å føre en boligpolitikk som gir alle en sjanse til å få egen bolig, selv om det er ulike syn på hvilke virkemidler som skal benyttes.

Komiteen pekte på alvoret i at en del vanskeligstilte ikke fanges opp av det samlede virkemiddelapparatet, og mente det er viktig at de ulike virkemidlene ses i sammenheng.

Innstillingen viste videre til at Kommunal- og regionaldepartementet og Husbanken ikke har god nok oversikt over behovet de vanskeligstilte har for bolig og hvorvidt de boligsosiale virkemidlene fungerer etter formålet.

Komiteen merket seg at departementet ser alvorlig på undersøkelsen, og at tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet ikke er godt nok. Komiteen mente at departementet må følge opp undersøkelsen

og se til at det blir et sterkt nasjonalt fokus for å løse disse oppgavene.

1.2.6.1 KOMMUNAL- OG REGIONAL- DEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Kommunal- og regionaldepartementet har i brev av 30. mai 2011 til Riksrevisjonen gjort rede for hvordan undersøkelsen er fulgt opp. Departementet viser til at funnene og resultatene i Dokument nr. 3:8 (2007–2008) har vært viktige for utformingen av den boligsosiale politikken de senere årene.

Regjeringen har endret det boligsosiale hovedmålet med tilhørende arbeidsmål i statsbudsjettet for 2009, jf. St.prp. nr. 1 (2008–2009). Departementet uttaler at formålet med de nye arbeidsmålene er å tydeliggjøre kommunenes boligsosiale ansvar og oppgaver og å sette det kommunale forvaltningsnivået i fokus for den statlige innsatsen på området.

Under arbeidsmålene er det utviklet 37 styringsparametere. Husbanken rapporterer kvartalsvis på disse, og departementet mener at rapporteringen gir en god oversikt og informasjon om arbeidet knyttet til vanskeligstilte på boligmarkedet. Departementet mener også at de nye målene gir bedre mulighet til styring og oppfølging av resultater.

Departementet påpeker at det er viktig med god styringsinformasjon og oversikt over udekkede behov på det boligsosiale området, men at det er utfordrende å framskaffe en slik oversikt. Departementet viser til at en streng regulering av personsensitive data gir sterke begrensninger i hvilken informasjon som kan samles inn. Relevant styringsinformasjon er også fordelt på mange kommunale og statlige instanser, noe som vanskeliggjør en hensiktsmessig datainnhenting.

Departementet opplyser at Husbanken derfor har rettet arbeidet mot flere områder. Det er blant annet etablert et samarbeid med Statistisk sentralbyrå om utvidet og forbedret bruk av KOSTRA. Husbanken samarbeider også med Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) for å øke kvaliteten på styringsinformasjonen.

For å støtte opp under Husbankens rolle som kompetansesenter for boligsosialt arbeid ble ny lov om Husbanken iverksatt i 2010. Den nye loven tydeliggjør Husbankens rolle innen boligsosialt arbeid og boligkvalitet.

Departementet viser til at det i de siste årene har vært en intensivert innsats overfor kommuner med store boligsosiale utfordringer.

De boligsosiale utviklingsprogrammene i regi av Husbanken bygger på et langsiktig og økonomisk forpliktende samarbeid med kommunene.

For at kommunene enklere skal kunne se de boligsosiale virkemidlene i sammenheng, opplyser departementet at Husbanken har utviklet et nytt saks-

behandlingsverktøy for saksbehandlerne i kommunene.

Departementet viser også til at regjeringen har satt ned et offentlig utvalg som har drøftet og gitt tilrådinger om hvordan sentrale oppgaver i den sosiale boligpolitikken skal møtes i årene framover. Utvalget leverte utredningen 18. august 2011 (NOU 2011:15 Rom for alle).

Departementet mener at den boligsosiale politikken de senere årene har gitt gode resultater. I 2009 ble det gjennomført en større omlegging og utvidelse av bostøtten. Departementet viser til en foreløpig evaluering av ordningen som dokumenterer at bostøtten når nye grupper.

1.2.6.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen har merket seg de tiltakene og endringene som Kommunal- og regionaldepartementet har iverksatt etter at Stortinget behandlet Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet.

Riksrevisjonen registrerer at endringen i bostøtteordningen har ført til en økning i antall mottakere av slik støtte. Ifølge departementet er det imidlertid fortsatt mange potensielle bostøttemottakere som ikke mottar støtte. Riksrevisjonen forutsetter at arbeidet følges opp på en måte som sikrer at alle utsatte grupper inkluderes i ordningen.

Riksrevisjon merker seg at antall kommunalt disponerte boliger har økt noe selv om det er noe usikkert om behovet er tilstrekkelig ivaretatt, jf. NOU 2011:15 Rom for alle. Riksrevisjonen vil for øvrig peke på viktigheten av at de kommunale boligene er tilpasset gruppene som skal bo der.

Riksrevisjonen merker seg at departementet arbeider for å bedre styringsinformasjonen på det boligsosiale området, og registrerer at departementet anser arbeidet som utfordrende. Kunnskap om boligbehov og hvorvidt de boligsosiale virkemidlene fungerer etter formålet, er en forutsetning for å tilpasse bruken av hvert enkelt virkemiddel og de ulike virkemidlene i sammenheng. Riksrevisjonen vil derfor understreke betydningen av dette arbeidet.

Riksrevisjonen ser positivt på at innsatsen overfor kommuner med store boligsosiale utfordringer er intensivert, og at det har vært rettet mer oppmerksomhet mot kommunenes saksbehandling. Riksrevisjonen registrerer også at det er iverksatt tiltak for å hjelpe kommunene å se virkemidlene i sammenheng.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.7 *Riksrevisjonens undersøkelse av bevaringen og sikringen av samlingene ved statlige museer – Dokument nr. 3:10 (2007–2008)*

Dokument nr. 3:10 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av bevaringen og sikringen av samlingene ved statlige museer ble oversendt Stortinget 10. juni 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 9. desember 2008, jf. Innst. S. nr. 118 (2008–2009). Stortinget behandlet saken 12. desember 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg at den nye undersøkelsen viste generelle forbedringer i oppbevaringsforholdene ved de fleste museene siden Riksrevisjonens undersøkelse i 2002, og at utviklingen hadde vært bedre på sikringsområdet enn på bevaringsområdet. Komiteen merket seg videre at det fortsatt var betydelige svakheter ved bevaringsforholdene ved flere av museene. Ugunstig klima, som fuktighet og temperatur, var et av de største problemene. Lysforhold og biologiske faktorer hadde også uheldig påvirkning på samlingene.

Komiteen merket seg også at Riksrevisjonens undersøkelse avdekket størst svakheter ved de naturhistoriske samlingene i Oslo og Bergen, og viste i den forbindelse til sin befaring ved disse samlingene som avdekket til dels svært mangelfulle magasinforhold.

Komiteen merket seg at Riksrevisjonen konstaterte at det ikke vil bli en permanent løsning på bevarings- og sikringssituasjonen før ny bygningsmasse er realisert, men sa seg enig med Riksrevisjonen i nødvendigheten av å gjennomføre tiltak på kort sikt for å bedre bevaringssituasjonen i den eksisterende bygningsmassen. Komiteen understreket samtidig behovet for at nybygg blir prioritert i framtidige budsjetter.

Komiteen pekte ellers på at det hadde skjedd forbedringer i Kunnskapsdepartementets og universitetenes styring. Komiteen mente likevel at det fortsatt var et forbedringspotensial med hensyn til rapporteringskrav for bevarings- og sikringsarbeidet og skriftlige rapporteringsrutiner fra universitetsmuseenes side, og at museene i varierende grad hadde fastsatt resultatmål for sikring og bevaring. Komiteen forutsatte at de ansvarlige departementene fulgte opp dette.

1.2.7.1 KULTURDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Kulturdepartementet har i brev av 27. april 2011 til Riksrevisjonen redegjort for status og iverksatte tiltak i forbindelse med de forholdene som er tatt opp i Dokument nr. 3:10 (2007–2008) og behandlet i Innst. S. nr. 118 (2008–2009). For Kulturdepartementets del var det Nasjonalmuseets virksomhet i Nasjonalgalleriet som var gjenstand for Riksrevisjonens undersøkelse.

Kulturdepartementet opplyser at det siden Nasjonalmuseet ble opprettet i 2003, har arbeidet med å finne en løsning på de problematiske bygningsforholdene til Nasjonalmuseet, både i Nasjonalgalleriet og i andre bygninger som museet holder til i. I 2004 startet et utredningsarbeid for Nasjonalgalleriet med sikte på en bygningsløsning i Tullinløkka-området. I 2008 ble Vestbanen introdusert som et alternativ, og i 2009 besluttet regjeringen å sette i gang et planarbeid som skulle gi regjeringen og Stortinget et beslutningsgrunnlag for utbygging på Vestbanen. Departementet opplyser videre at Statsbygg er i gang med et forprosjekt som skal lede fram til en bindende kostnadsramme som skal presenteres for Stortinget i 2012. Departementet mener byggeprosjektet vil ivareta bevarings- og sikringstekniske hensyn. Hvis de nødvendige vedtak fattes av regjeringen og Stortinget i 2012, kan nybygget være ferdig i 2017, ifølge Kulturdepartementet.

Departementet framhever at de mer kortsiktige tiltakene som er gjort i Nasjonalmuseet siden Riksrevisjonens undersøkelse i 2007, har ført til en klar bedring i bevarings- og sikringssituasjonen ved museet. Museet har blant annet flyttet flere av sine samlinger, noe som har ført til en bedre bevaringssituasjon.

Nasjonalmuseet rapporterer hvert år til departementet om hvordan det har fulgt opp Riksrevisjonens merknader i Dokument nr. 3:10 (2007–2008). Departementet viser til at det i 2009 ble innført et mer systematisk rapporteringsopplegg med en ny målstruktur med tilhørende resultatindikatorer for hele Nasjonalmuseets virksomhet. Denne målstrukturen ligger til grunn for skriftlige rapporter fra museet til departementet og i budsjettmøter og andre dialogmøter.

1.2.7.2 KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Kunnskapsdepartementet har i brev av 4. mai 2011 til Riksrevisjonen redegjort for status og iverksatte tiltak i forbindelse med de forholdene som er tatt opp i Dokument nr. 3:10 (2007–2008) og behandlet i Innst. S. nr. 118 (2008–2009).

For Kunnskapsdepartementets del var det Kulturhistorisk og Naturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo og Bergen museum ved Universitetet i Bergen som var omfattet av Riksrevisjonens undersøkelse.

Kunnskapsdepartementet viser til at alle universitetsmuseene i hovedsak holder til i den samme eldre bygningsmassen som da Riksrevisjonen gjennomførte sine undersøkelser i henholdsvis 2002 og 2007. Ifølge departementet har alle museene brukt midler på å flytte deler av sine samlinger til midlertidige lokaler der forholdene for bevaring og sikring er svært gode. Departementet peker på at flyttingen til

eksterne magasiner samtidig har gjort samlingene vanskeligere tilgjengelig for forskning.

Når det gjelder utbedringer i eksisterende bygg, har dette ifølge Kunnskapsdepartementet først og fremst bidratt til bedre sikring av samlingene, siden forholdene for bevaring i noen tilfeller ikke kan løses innenfor den eksisterende bygningsmassen. Ifølge departementet kan flere av de største utfordringene for bevaring bare løses gjennom nybygg. Alle museene er pr. mai 2011 i en prosess med departementet og/eller Statsbygg om omfattende rehabilitering eller planlegging av nybygg.

Kunnskapsdepartementet viser til at det gjennom særskilte tildelinger fra departementet over flere år er stilt til rådighet ekstra midler til bevaring og sikring av samlingene ved universitetsmuseene og til særskilte tiltak ved Bergen museum.

Kunnskapsdepartementet viser til at det er utviklet nye mål- og resultatindikatorer for universitetsmuseene som ble tatt inn i tildelingsbrevene for 2011. Departementet viser også til at det siden 2009 er lagt inn krav om samlingsplaner i tildelingsbrevene.

1.2.7.3 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen merker seg at samtlige museer som ble undersøkt i Dokument nr. 3:10 (2007–2008), har gjennomført tiltak som har forbedret både bevarings- og sikringssituasjonen i de ulike samlingene. Det er fortsatt større utfordringer på bevaringsområdet enn på sikringsområdet. Riksrevisjonen ser positivt på at Bergen museum har oppnådd en tilfredsstillende bevarings- og sikringssituasjon for alle de naturhistoriske samlingene. Naturhistorisk museum i Oslo har fortsatt dårlige bevarings- og sikringsforhold for store deler av samlingene. Riksrevisjonen merker seg at alle museer i undersøkelsen er i dialog med Statsbygg eller ansvarlig departement for å få realisert nybygg.

Riksrevisjonen registrerer ellers at samtlige museer har utviklet sine rapporteringssystemer med nye mål- og resultatindikatorer siden Riksrevisjonens undersøkelse. Nasjonalmuseet har i tillegg forbedret sitt planverk med bevaringsplaner, mens universitetsmuseene har fått krav om samlingsplaner.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.8 *Riksrevisjonens undersøkelse av behandling og oppfølging av Vik-brevet i Kommunal- og regionaldepartementet («Terra-saka») – Dokument nr. 3:11 (2007–2008)*

Dokument nr. 3:11 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av behandling og oppfølging av Vik-brevet i Kommunal- og regionaldepartementet («Terra-saka») ble sendt Stortinget 10. juni 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen leverte sin inn-

stilling 27. november 2008, jf. Innst. S. nr. 78 (2008–2009). Stortinget behandlet saken 16. desember 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen merket seg at Kommunal- og regionaldepartementet var enig i at Vik-saken var prinsipiell, og at den burde vært drøftet på et høyere nivå i departementet enn den ble. Videre uttalte komiteen at det er kritikkverdig at departementet ikke fulgte opp varslet om en gjennomgang av regelverket før i 2007. Komiteen merket seg imidlertid at departementet har etablert et system for fortløpende registrering av saker som krever videre oppfølging. Komiteen fant det sterkt kritikkverdig at kommunen ikke ble informert om de nye vurderingene som departementet gjorde i 2006, og som ga en annen konklusjon enn gjennomgangen i 2002. Komiteen mente departementet burde ha informert alle kommunene og fylkeskommunene om resultatet av den nye gjennomgangen.

1.2.8.1 KOMMUNAL- OG REGIONAL- DEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Kommunal- og regionaldepartementet har i brev av 26. mai 2011 til Riksrevisjonen redegjort for hvilke endringer og tiltak av forebyggende karakter som er iverksatt som følge av undersøkelsen.

Departementet opplyser at det er oppdatert og utarbeidet utfyllende interne retningslinjer og rutiner for behandling av saker om lovtolkings spørsmål, herunder på hvilket nivå saker skal behandles. Det foreligger også rutiner for dokumentasjon av saksgang og registrering av saker som krever videre oppfølging. Retningslinjene og rutinene er gjort lett tilgjengelig for de ansatte på departementets intranett, og det forutsettes at de ansatte gjør seg kjent med innholdet i disse.

Departementet legger reglementet for departementenes organisasjon og saksbehandling til grunn som overordnede retningslinjer for håndtering av juridiske enkeltsaker. Med utgangspunkt i dette utarbeidet departementet i 2008 egne retningslinjer for behandling av lovtolkings saker. Disse retningslinjene inneholder grunnleggende regler og rutiner for behandling av lovtolkings saker – blant annet at skriftlige henvendelser alltid skal behandles i to ledd, og at prinsipielle saker som hovedregel skal behandles i mer enn to ledd. Det framgår også av retningslinjene når lovtolkings spørsmål bør forelegges departementets politiske ledelse, lovavdelingen i Jus- tisdepartementet eller andre instanser.

I 2008 utarbeidet departementet utfyllende rutiner for saksbehandlingen av juridiske spørsmål knyttet til kommuneloven. Rutinene utdyper de overordnede retningslinjene og omhandler blant annet saksutredningen, dokumentasjon av saksbehandlingen, avgjørelsesmyndighet i prinsipielle saker og ret-

ningslinjer for når saker skal forelegges et høyere nivå i departementet (ekspedisjonssjef, departementsråd og politisk ledelse).

Departementet har også oppdatert rutinene for behandling av saker som gjelder kommunelovens økonomibestemmelser. Disse rutinene skal bidra til at behandlingen av slike saker skjer på en faglig forsvarelig og ryddig måte i et samarbeid mellom ansvarlige seksjoner i kommunalavdelingen. Rutinene omhandler hvilken seksjon som skal ha det formelle ansvaret i den enkelte sak.

Departementet viser til at rutinene for å dokumentere saksprosessen blant annet legger grunnlaget for å begrunne saksbehandlingen og redegjøre for de vurderinger som er foretatt.

1.2.8.2 RIKSREVISJONENS VURDERINGER

Riksrevisjonen merker seg at Kommunal- og regionaldepartementet har iverksatt og oppdatert rutiner og retningslinjer for å følge opp komiteens merknader. Dette omfatter blant annet retningslinjer som skal sikre at prinsipielle lovtolkings spørsmål behandles på riktig nivå, og at saker følges opp. Etter Riksrevisjonens vurdering legger disse endringene et viktig grunnlag for å sikre god forvaltnings praksis ved behandling av prinsipielle saker.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.9 *Riksrevisjonens undersøkelse av elektronisk informasjonsutveksling og tjenesteutvikling i offentlig sektor – Dokument 3:12 (2007–2008)*

Dokument nr. 3:12 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av elektronisk informasjonsutveksling og tjenesteutvikling i offentlig sektor ble oversendt Stortinget 1. juli 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 6. november 2008, jf. Innst. S. nr. 22 (2008–2009). Saken ble behandlet 3. desember 2008.

Komiteen viste i sine merknader til at bruk av informasjonsteknologi er et viktig verktøy i arbeidet med å fornye og effektivisere offentlig sektor. Mulighetene for utveksling av informasjon mellom departementer og andre statlige virksomheter, så vel som etablering av tjenester til privatpersoner og næringsliv, gjør IKT til et effektivt virkemiddel dersom det utnyttes optimalt. Komiteen understreket betydningen av å samordne utviklingen av IKT-systemer. Dette er helt avgjørende for en effektiv utnyttelse.

Komiteen registrerte at mange virksomheter er kommet langt i å etablere egne løsninger, men at man er kommet for kort når det gjelder utveksling av informasjon mellom virksomhetene.

Komiteen viste til at Fornyings- og administrasjonsdepartementet utøver sin koordinering gjennom planer, strategier, rådgivende fora av ulike slag og

veiledning. Ingen av foraene har beslutningsmyndighet, og de har følgelig ikke mulighet for å pålegge forvaltningen å gjennomføre tiltak. Komiteen viste til at en rekke tiltak med frist til 2006 fortsatt var under arbeid eller ikke gjennomført ved utgangen av året. Komiteen viste til at manglende måloppnåelse knyttet til sikkerhetsløsninger, forvaltningsstandarder og felles IKT-arkitektur, også har bidratt til at gjennomføringen av andre tiltak er blitt forsinket.

Komiteen registrerte at Fornyings- og administrasjonsdepartementet hadde igangsatt en rekke tiltak for å legge til rette for tverrgående utveksling av informasjon, men stilte spørsmål ved om departementet har en klar formening om rekkefølge og prioritering av tiltakene. Komiteen viste også til at det er indikasjoner på manglende samsvar mellom ønskede tiltak på tvers av virksomhetene og økonomiske ressurser til å gjennomføre disse.

Komiteen merket seg at virksomhetene i liten grad opplever Fornyings- og administrasjonsdepartementet som en pådriver i arbeidet for økt elektronisk informasjonsutveksling. I innstillingen ble det påpekt at heller ikke fagdepartementene viser stort engasjement for å styrke slik virksomhet i forhold til sine underliggende etater.

Komiteen viste til at undersøkelsen avdekker at 1/3 av virksomhetene ikke mener å være i besittelse av den rette kompetansen, og forutsatte at Fornyings- og administrasjonsdepartementet tar initiativ for å avdekke og bedre kompetansen i statsforvaltningen.

Komiteen mente at personvernet er under press, og understreket at personvern er en viktig del av enkeltmenneskets frihet. Komiteen mente at uten en bevisst personvernpolitikk kan vi havne i et for sterkt overvåket samfunn. Ifølge komiteen bør hvert enkelt departement og den enkelte fagstatsråden ta et større ansvar for å ivareta personvern hensyn.

1.2.9.1 FORNYINGS-, ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Departementet har i brev til Riksrevisjonen av 17. mars 2011 til Riksrevisjonen redegjort for hvilke tiltak som er iverksatt for å følge opp kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader, og effekter av disse tiltakene.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet opplyser at departementet i stor grad har fulgt signaler og prioriteringer i St.meld. nr. 17 (2006–2007) Eit informasjonssamfunn for alle, som omhandler elektronisk samhandling i og med offentlig sektor. Ifølge departementet har gjennomføringen av tiltakene vært målrettet og forutsigbar for de andre departementene og i tråd med meldingens prioriteringer.

Departementet viser til at det blant annet er etablert felles arkitekturprinsipper på IKT-området, fel-

les IKT-standarder for offentlig forvaltning og et program for felleskomponenter i staten.

Departementet opplyser at 10 av totalt 13 tiltak for døgnåpen forvaltning i St.meld. nr. 17 (2006–2007) er helt eller delvis gjennomført. Imidlertid forutsetter flere av de iverksatte tiltakene at arbeidet må videreføres ved drift og utvikling.

De tre tiltakene som fortsatt er under behandling, gjelder vurderinger knyttet til etablering av ytterligere felleskomponenter, felles statlige krav for IKT-trykkgjennomføringsprosesser og oppbygging av et fornyet folkeregister. Tiltaket som går ut på å vurdere et fornyet folkeregister har ifølge departementet et langsiktig perspektiv, og det gjenstår fortsatt utredningsarbeid.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet viser i tillegg til etableringen av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) 1. januar 2008 som et viktig organisatorisk tiltak. Ifølge departementet blir det nye direktoratet gradvis tydeligere som en kompetent og kraftig pådriver for økt elektronisk samhandling i og med offentlig forvaltning.

Av samordningstiltak som er gjennomført, viser departementet blant annet til at det er innført krav til statlige virksomheter om bedre samordning av IKT-investeringer i et eget rundskriv.

Departementet viser videre til at alle statlige IKT-investeringer skal gjennomføres i samsvar med de statlige arkitekturprinsippene for IKT.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet påpeker at kompetanseoppbygging på IKT-området er et linjeansvar, men departementet ser behov for sentrale tiltak. Departementets viktigste tiltak på dette området skjer gjennom Difi, som gjennomfører ulike IKT-relaterte seminarer, kurs- og kompetansetiltak.

Når det gjelder personvern, viser departementet til at det ble oppnevnt et utvalg (Personvernkommissjonen) for å utrede utfordringer for personvernet, herunder gi en helhetlig status for området samt å gi anbefalinger for det videre arbeidet med personvern. Regjeringen har besluttet å utarbeide en stortingsmelding i 2012 om oppfølging av Personvernkommissjonens arbeid, jf. NOU 2009:1 Individ og integritet – Personvern i det digitale samfunnet.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet opplyser at departementene i 2010 ble bedt om å gi en statusvurdering av personvernarbeidet innenfor hvert departementsområde. I 2008 utarbeidet departementet en egen veileder til utredningsinstruksen om utredning av personvernkonsekvenser.

Riksrevisjonen har våren 2011 gjennomført to spørreundersøkelser for å belyse statusen på området.

Det er Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets oppfatning at det er gjort gode framskritt innen tilrettelegging og utvikling av mer helhetlige og samordnede elektroniske tjenester i offent-

lig forvaltning etter framleggelsen av St.meld. nr. 17 (2006–2007). Departementet mener videre at aktørene i stor grad følger opp de aktuelle signalene i meldingens kapittel 7 om en døgnåpen forvaltning.

2007-undersøkelsen viste at én av tre statlige virksomheter ikke mente å være i besittelse av rett kompetanse. I oppfølgingsundersøkelsen vurderer virksomhetene mangel på kompetanse i mindre grad som en hindring. Difi har imidlertid identifisert kompetanse, særlig på strategisk nivå, som en utfordring med hensyn til elektronisk samhandling i forvaltningen.

Spørreundersøkelsen viser at departementene vurderer IKT-arkitekturprinsippene som nyttige. De statlige virksomhetene vurderer Referansekatalogen for it-standarder som et nyttig tiltak.

1.2.9.2 RIKSREVISJONENS VURDERINGER

Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse tyder på at mulighetene for elektronisk informasjonsutveksling på tvers av statlige virksomheter på langt nær utnyttes godt nok. Andelen virksomheter som oppgir at de vet om nyttig elektronisk informasjon hos andre offentlige virksomheter som ikke utveksles, har økt betydelig siden 2007. Andelen virksomheter som oppgir at de selv har informasjon som burde vært tilgjengelig for andre, har også økt. Dette kan også være et uttrykk for en økt bevissthet rundt mulighetene for elektronisk informasjonsutveksling i forvaltningen.

Oppfølgingsundersøkelsen tyder på at virksomhetene i stor grad tar hensyn til føringene i de statlige IKT-arkitekturprinsippene, og at prinsippene vurderes som nyttige. Riksrevisjonen registrerer også at Referansekatalogen for it-standarder vurderes som et nyttig tiltak.

Både statlige virksomheter og departementene vurderer Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet og Difi som pådrivere når det gjelder prioriterte tiltak som felles standarder og felles IKT-arkitekturprinsipper. Sammenlignet med undersøkelsen i 2007 gir departementene samlet en mer positiv vurdering av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets pådriverrolle. Riksrevisjonen vil samtidig påpeke at virksomhetenes vurderinger av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet og Difis ivaretagelse av pådriverrollen, viser at det er forbedringsmuligheter på flere områder.

Effekten av tværgående tiltak avhenger i stor grad av oppfølging i sektorene og de enkelte virksomhetene. Oppfølgingsundersøkelsen viser at virksomhetene i dag har en minst like negativ vurdering av eget fagdepartement som pådriver som i 2007. Siden potensialet for elektronisk informasjonsutveksling på langt nær synes å være utnyttet, vil Riksrevisjonen påpeke viktigheten av at fagdepartemen-

tene er pådrivere og konkrete nok i styringen for å legge til rette for økt elektronisk samhandling og informasjonsutveksling på tvers i forvaltningen.

Oppfølgingsundersøkelsen viser at mange av de samme hindringene for elektronisk informasjonsutveksling som ble beskrevet i den forrige undersøkelsen, fortsatt er gjeldende. Riksrevisjonen tok også opp manglende samordning av IKT-systemer i Dokument 1 (2009–2010). Riksrevisjonen vil følge arbeidet for å oppnå økt elektronisk samhandling mellom offentlige virksomheter og vurdere behovet for ytterligere undersøkelser på et senere tidspunkt.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.10 Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse av effektiviteten i straffesakskjeden – Dokument nr. 3:13 (2007–2008)

Dokument nr. 3:13 (2007–2008) Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse av effektiviteten i straffesakskjeden var en oppfølging av Dokument nr. 3:15 (2004–2005) Riksrevisjonens undersøkelse av effektiviteten i straffesakskjeden. Formålet med oppfølgingsundersøkelsen var å vurdere om Stortingets krav til effektiv straffesaksavvikling ble overholdt av aktørene i straffesakskjeden. Undersøkelsen kartla måloppnåelsen i politiet, ved statsadvokatembetene, ved domstolene og i kriminalomsorgen.

Oppfølgingsundersøkelsen ble oversendt Stortinget 11. september 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 27. november 2008, jf. Innst. S. nr. 77 (2007–2008). Saken ble behandlet i Stortinget 3. desember 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen så det som positivt at det har skjedd forbedringer i måloppnåelsen i alle ledd siden den forrige undersøkelsen av effektiviteten i straffesakskjeden. Komiteen merket seg imidlertid at det fortsatt var overskridelser på tidsfristene i et betydelig antall saker. Komiteen pekte særlig på overskridelsene i saker i tingretten og lagmannsretten der tiltalte var under 18 år på gjerningstidspunktet, og saker i kriminalomsorgen der domfelte måtte vente mer enn to måneder på soning. I tillegg ble politiets fristoverskridelser i voldssaker trukket fram av komiteen som særlig uheldig.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen la til grunn at departementet burde se nærmere på de forholdene undersøkelsen avdekket, og at arbeidet med å sette i verk tiltak for å redusere saksbehandlingstidene ytterligere ble prioritert.

1.2.10.1 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Justis- og politidepartementet har i brev av 15. april 2011 til Riksrevisjonen redegjort for status for de saksbehandlingsfristene der oppfølgingsun-

dersøkelsen viste at det fremdeles var betydelige overskridelser.

I saker som gjelder legemsfor nærmelse med skadefølge og legemsbeskadigelse (straffeloven § 228 annet ledd og 229), skal saksbehandlingstiden i oppklarte saker ikke overstige 90 dager fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet, med mindre hensynet til etterforskningen eller andre omstendigheter gir grunn til det.

Det framgår av brevet fra Justis- og politidepartementet at politidistriktene ikke har nådd dette målet siden 2006. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var i 2010 på 113 dager. Ifølge departementet har både riksadvokaten og Politidirektoratet lagt vekt på å følge opp politidistriktenes måloppnåelse blant annet gjennom drøftingsmøter der politidistriktenes ledelse har fått signal om å ha en tydeligere oppfølging av sakene. Riksadvokaten har innhentet rapporter fra politimestrene og bedt om at politimestrene iverksetter tiltak der målet ikke er nådd. Riksadvokaten har fulgt dette videre opp og gitt retningslinjer for behandling av voldssakene. Riksadvokaten har også bedt om at statsadvokatene retter oppmerksomhet mot politiets behandling av disse sakene.

I saker med personer som var under 18 år på gjerningstidspunktet, skal statsadvokaten avgjøre spørsmålet om tiltale eller oversende saken til riksadvokaten med innstilling om avgjørelse innen 15 dager fra statsadvokaten mottok saken fra politiet. Tiltale-spørsmålet kan likevel avgjøres senere dersom særlige omstendigheter gjør det nødvendig.

Justis- og politidepartementet viser til at utviklingen for fristen er positiv, og at en stadig større andel av sakene avgjøres innen fristen på 15 dager. Dersom en ser på de enkelte statsadvokaembetene, er det også mindre variasjoner enn det var da Riksrevisjonen gjennomførte oppfølgingsundersøkelsen.

Straffeprosessloven § 275 angir frister for saksavvikling i straffesaker.

Ifølge Justis- og politidepartementet ble alle landets domstoler, på bakgrunn av funnene i Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse, gjort oppmerksom på dette. I tillegg ble registreringen av denne typen saker endret i saksbehandlingssystemet Lovisa. Disse sakene ble etter endringen automatisk varslet i systemet og dermed i større grad sikret en prioritering.

Ifølge Justis- og politidepartementet har utviklingen etter Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse vist en positiv tendens for fristen for påbegynte saker i tingretten, der en stadig større andel av denne typen saker blir behandlet innen fristen. For frist om påbegynte saker i lagmannsretten, er resultatene varierende fra år til år, ettersom det dreier seg om et relativt lite antall saker.

1.2.10.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen registrerer at måloppnåelsen for de undersøkte fristene i straffesakskjeden viser en forbedring for et flertall av fristene som ble undersøkt i Riksrevisjonens oppfølgingsundersøkelse, Dokument nr. 3:13 (2007–2008).

Det er likevel uheldig at politiet ikke når den fastsatte saksbehandlingstiden for voldssakene. Riksrevisjonen merker seg at Justis- og politidepartementet, riksadvokaten og Politidirektoratet har iverksatt tiltak for å forbedre politiets måloppnåelse for denne fristen, og forventer derfor at tiltakene vil få effekt, og at saksbehandlingstidene her blir redusert.

Riksrevisjonen registrerer også at soningskøene i norske fengsler er i ferd med å øke, og at kriminalomsorgen har vanskeligheter med å nå den fastsatte saksbehandlingstiden på området.

Riksrevisjonen vil følge utviklingen med hensyn til overholdelse av saksbehandlingstidene i straffesakskjeden i den løpende revisjonen.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.11 Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til voksne om grunnskoleopplæring og opplæring på videregående skolenivå – Dokument nr. 3:14 (2007–2008)

Dokument nr. 3:14 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til voksne om grunnskoleopplæring og opplæring på videregående skolenivå ble oversendt Stortinget 22. september 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 27. november 2008, jf. Innst. S. nr. 76 (2008–2009). Stortinget behandlet saken 3. desember 2008.

I innstillingen viste kontroll- og konstitusjonskomiteen til at det var betydelige uløste oppgaver knyttet til voksnes deltakelse i grunnopplæring.

Komiteen merket seg de store svakhetene ved den offentlige statistikken og rapporteringen om voksne i videregående opplæring, og at Kunnskapsdepartementet i tillegg var enig i at det ikke hadde vært den forventede økningen i antallet voksne i grunnopplæringen.

Komiteen pekte på at undersøkelsen viste manglende likebehandling mellom fylkeskommunene når det gjaldt realkompetansevurdering. Komiteen merket seg at Kunnskapsdepartementet var enig i dette, og at det skulle ta initiativ for å følge opp dette arbeidet for å få en mer enhetlig praksis.

Komiteen forutsatte til slutt at tiltakene Kunnskapsdepartementet iverksatte for å avklare ansvarsfordelingen mellom Utdanningsdirektoratet og Vox, ga ønsket effekt.

1.2.11.1 KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Kunnskapsdepartementet har i brev til Riksrevisjonen av 14. april 2011 gjort rede for tiltak og endringer iverksatt som følge av undersøkelsen.

Departementet viser til at Vox, Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet i samarbeid har utviklet et nytt datagrunnlag for voksne i videregående opplæring. Her blir data for voksne i videregående opplæring innhentet på samme måte som for øvrige elever og lærlinger i videregående opplæring. Søkerstatistikk for voksne i videregående opplæring vil ifølge departementet trolig bli implementert i datagrunnlaget i løpet av 2011.

Departementet viser også til at Norge skal delta i en OECD-undersøkelse av voksnes ferdigheter. Det er videre satt i verk tiltak for å bedre kunnskapsgrunnlaget om etter- og videreutdanning gjennom en årlig kartlegging av vilkårene for læring og kompetanseutvikling blant voksne, Lærevilkårsmonitoren, og det er igangsatt et prosjekt for å analysere arbeidsmarkeds- og arbeidsstatusutviklingen for voksne som fullfører videregående opplæring.

Departementet viser blant annet til at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Oslo og Akershus gjennom embetsoppdraget i 2009 og 2010 ble pålagt å føre tilsyn med opplæring spesielt organisert for voksne (opplæringslova kapittel 4A). I tillegg førte fem øvrige fylkesmannsembeter tilsyn med voksnes rett til grunnopplæring. Avvikene som ble avdekket under disse tilsynene, var blant annet mangelfull internkontroll med oppfølgingen av kravene i opplæringslova, saksbehandlingsfeil i forbindelse med inntak og avslag og at enkeltvedtak om spesialundervisning ikke var samsvar med kravene i opplæringsloven.

Tilsyn med voksnes rett til grunnopplæring videreføres i 2011.

Ifølge departementet må tiltak for å nå målgruppen for grunnopplæring for voksne i stor grad rettes mot aktører som har kontakt med målgruppen. Vox, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og Arbeids- og velferdsetaten deltar i dette arbeidet.

Utdanningsdirektoratet fikk i tildelingsbrevet for 2010 i oppdrag å utarbeide en plan for å styrke regelverkskompetansen hos skoleeierne og øke kunnskapen om rettighetene i målgruppen for grunnopplæring for voksne.

Kunnskapsdepartementet viser til nye bestemmelser fra 1. august 2009 i forskrift til opplæringslova kapittel 3 og 4 om individuell vurdering, herunder en ny § 4-13 om realkompetansevurdering, som tydeligere regulerer hva realkompetansevurdering er. For å skape enhetlig praksis knyttet til praktiseringen av bestemmelsene ville Utdanningsdirektoratet i løpet av 2011 fastsette et rundskriv om indivi-

duell vurdering i opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringslova kapittel 4A.

Vox ville i løpet av høsten 2011 levere en rapport som inneholder både utredning av forhold som hindrer samordning og helhetlig praksis når det gjelder realkompetansevurdering, og forslag til tiltak som kan gjøre vurderingene mer enhetlige og brukerorienterte.

Fra og med tildelingsbrevet for 2009 har Kunnskapsdepartementet gitt Utdanningsdirektoratet et tydeligere definert ansvar for grunnopplæring for voksne, og direktoratets oppdrag på området er forankret i de årlige budsjettproposisjonene. Departementet viser til at direktoratet rapporterer om at det opplever å ha fått et klarere definert ansvarsområde, noe som medfører at voksenperspektivet i større grad enn tidligere har en tydelig plass i arbeidet med grunnopplæring generelt. Også fylkesmannsembetenes informasjons- og veiledningsansvar er blitt tydeliggjort i embetsoppdraget.

1.2.11.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen merker seg at Kunnskapsdepartementet har satt i gang eller er i ferd med å sette i gang ulike tiltak for å rette opp de svakhetene som ble avdekket i undersøkelsen. Det forutsettes at planlagte og igangsatte tiltak følges opp.

Riksrevisjonen er innforstått med at det ikke nødvendigvis vil være etterspørsel etter grunnskoleopplæring for voksne i alle kommuner, men merker seg at mer enn en tredel av kommunene ikke er registrert med deltakere i grunnskoleopplæring for voksne i skoleåret 2010–2011. Riksrevisjonen forutsetter at Kunnskapsdepartementet legger til rette for at alle kommuner tilbyr grunnskoleopplæring for voksne dersom det er behov for det i kommunen.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.12 Riksrevisjonens undersøkelse om statlig virkemiddelbruk for sikker og pålitelig overføring av kraft i distribusjonsnett – Dokument nr. 3:15 (2007–2008)

Dokument nr. 3:15 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse om statlig virkemiddelbruk for sikker og pålitelig overføring av kraft i distribusjonsnett ble sendt Stortinget 9. oktober 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 9. desember 2008, jf. Innst. S. nr. 111 (2008–2009). Stortinget behandlet saken 16. desember 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste til at det i rapporten stilles spørsmål ved om anleggene i distribusjonsnett var i tilfredsstillende driftssikker stand i hele landet. Det var store interne variasjoner i den tekniske standarden innenfor noen av nettselskapene. Enkelte nettstasjoner i distribusjonsnett hadde behov for total fornyelse. Det ble påvist at

energimyndighetene ikke førte tilsyn med driftssikkerheten. Dette kunne over tid medføre at levering av strøm i deler av distribusjonsnettet ble mindre pålitelig.

Komiteen mente det var god grunn til å stille spørsmål ved om de økonomiske virkemidlene og energimyndighetenes tilsyn ga det nødvendige påtrykket for en tilstrekkelig økning i reinvesteringstakten i distribusjonsnettet.

Komiteen viste til at Riksrevisjonens undersøkelse også påviste dårlig samhandling mellom de to etatene Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Komiteen merket seg Riksrevisjonens konklusjoner og så alvorlig på denne situasjonen.

1.2.12.1 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Olje- og energidepartementet har i brev av 7. juni 2011 til Riksrevisjonen gjort rede for tiltak og endringer som er iverksatt som følge av undersøkelsen. I forbindelse med Ot.prp. nr. 62 (2008–2009) ba departementet i 2009 NVE om å foreta en gjennomgang av den samlede reguleringen, deriblant vurdere investeringsinsentivene. NVE oversendte sine vurderinger i januar 2010. Rapporten konkluderte med at den økonomiske reguleringen virker i tråd med formålet, og at plikten til å investere i stor grad følger av en rekke direkte reguleringer i lover, forskrifter og konsesjonsvilkår.

Videre gjennomførte departementet en ekstern gjennomgang av den økonomiske reguleringen av nettselskapene i 2010. Også denne utredningen konkluderte med at den økonomiske reguleringen ivaretar målene i energiloven. Imidlertid ble det pekt på et par områder hvor reguleringen kunne forbedres.

Etter Riksrevisjonens undersøkelse er det foretatt én vesentlig endring som styrker investeringsinsentivene. Fra og med 2009 fjernet NVE tidsforsinkelsen på to år fra investeringsåret til det tidspunktet kapitalkostnadene inngår i selskapenes tillatte inntekt.

NVE har i 2011 fått tilført midler til å innhente mer detaljert oversikt over anlegg i distribusjonsnettet og for å styrke tilsynet med tilstanden i distribusjonsnettet.

I etterkant av Riksrevisjonens undersøkelse ga Olje- og energidepartementet og Justisdepartementet et oppdrag til Direktoratet for forvaltning og IKT om å vurdere grensesnittet mellom NVE og DSB. Rapporten konkluderer med at DSB og NVE til dels har overlappende myndighet, og at det er behov for å tydeliggjøre grensesnittet mellom direktoratene. På denne bakgrunn tok NVE i 2009 via Felles tilsynsforum initiativ til et prosjekt for å identifisere overlappinger og avklare ansvar og oppgaver for overlappende områder mellom NVE og DSB, og å avklare

hvordan dette skal håndteres innenfor gjeldende regelverk. Felles tilsynsforum besluttet våren 2010 at det skulle igangsettes et slikt prosjekt. Det er utarbeidet en rapport, som ble behandlet av Felles tilsynsforum 23. mai 2011.

NVE har i begrenset grad mottatt rapporter fra DSB om deres tilsyn med nettselskapene. Det vil bli utviklet konkrete veiledninger og prosedyrer for å lette informasjonsutvekslingen mellom NVE og DSB.

Felles tilsynsforum har vært i funksjon i tre år. Rapport fra arbeidet i forumet foregående år og planer for kommende år presenteres på et møte mellom direktørene og andre fra ledelsen i begge etater tidlig på året. Det gjennomførte overlappsprosjektet skal etter planen bli presentert for departementene i et felles møte. For øvrig orienterer NVE om arbeidet i Felles tilsynsforum i den ordinære styringsdialogen med Olje- og energidepartementet og ellers gjennom kontakt fra sak til sak ved behov.

1.2.12.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen har merket seg at tilsynet med tilstanden i distribusjonsnettet er styrket, og at Olje- og energidepartementet har bedt NVE gjennomgå den samlede reguleringen for blant annet å vurdere investeringsinsentivene. Det er påbegynt et arbeid for å styrke samhandlingen mellom NVE og DSB. Riksrevisjonen legger til grunn at planlagte tiltak følges opp for å sikre at samhandlingen og informasjonsutveksling mellom de to etatene bedres.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.2.13 Riksrevisjonens undersøkelse av det nordiske samarbeidet om reparasjonsberedskap for kraftsystemet – parallellrevisjon mellom norsk, dansk og finsk riksrevisjon – Dokument nr. 3:16 (2007–2008)

Dokument nr. 3:16 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av det nordiske samarbeidet om reparasjonsberedskap for kraftsystemet – parallellrevisjon mellom norsk, dansk og finsk riksrevisjon ble oversendt Stortinget 9. oktober 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 9. desember 2008, jf. Innst. S. nr. 112 (2008–2009). Stortinget behandlet saken 16. desember 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viste til at Norge, Danmark, Finland og Sverige har etablert et nært samarbeid om kraftforsyningen. Landenes nasjonale kraftsystemer er gjennom sentralnettet koblet sammen i et nordisk kraftsystem. Sammenkoblingen innebærer at elektrisk kraft som produseres i ett land, kan distribueres i et annet, og årlig utveksles betydelige mengder elektrisk kraft over landegrensene gjennom det nordiske kraftmarkedet.

Sammenkoblingen medfører at omfattende strømbrudd på kort sikt kan gi en alvorlig effektsituasjon i andre land, og i ytterste konsekvens kan deler av kraftsystemet bli satt ut av spill i flere av landene. Komiteen merket seg at Riksrevisjonen slo fast at de nordiske landene har liten beredskap for å bistå hverandre med ressurser etter omfattende havarier i kraftforsyningsanlegg. Komiteen mente at det var god grunn til å se nærmere på at det nordiske samarbeidet om kraftforsyning i liten grad har søkelys på reparasjonsberedskap.

Komiteen merket seg videre at Riksrevisjonen påpekte at de nasjonale aktørene som deltok i det nordiske kraftberedskapssamarbeidet, erkjente faren for at ekstraordinære hendelser kan medføre så omfattende havarier at ressursbistand fra andre land i form av personell, materiell og annet utstyr blir nødvendig. Komiteen viste til at Riksrevisjonen mente det kan stilles spørsmål ved om Olje- og energidepartementet i tilstrekkelig grad har fulgt opp utfordringer knyttet til reparasjonsberedskap som det nordiske kraftsystemet medfører. Komiteen forutsatte at departementet fulgte opp dette.

Videre merket komiteen seg Riksrevisjonens konklusjoner og mente det er god grunn til at dette arbeidet må få en tydeligere forankring hos de ansvarlige myndighetene i de nordiske landene, og at man ser et økt behov for nordisk samhandling om beredskapen innen kraftforsyningen.

1.2.13.1 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTETS OPPFØLGING

Olje- og energidepartementet har i brev av 7. juni 2011 til Riksrevisjonen gjort rede for de tiltakene og endringene som er iverksatt som følge av undersøkelsen.

Departementet viser til at Riksrevisjonens undersøkelse er behandlet i Nordisk beredskapssamarbeid, og som et resultat av behandlingen ble det besluttet å revidere den gjeldende hensiktserklæringen for samarbeidet. Målet var å etablere en ny avtale som la til rette for at de funnene Riksrevisjonen hadde beskrevet, ble behandlet og lukket. En ny avtale med tilhørende 3-årig handlingsplan ble utarbeidet og underskrevet av myndigheter og systemoperatører høsten 2010. Ifølge handlingsplanen skal det blant annet inngås multilaterale og bilaterale avtaler mellom nordiske aktører om reparasjonsberedskapssamarbeid, utarbeides en felles risiko- og sårbarhetsanalyse, beredskapsplaner og et flerårig nordisk øvelsesprogram, og gjennomføres felles nordiske øvelser.

Myndighetene skal vurdere resultatene av arbeidet med hensiktserklæringen og handlingsplanen og utarbeide en redegjørelse om dette. Redegjørelsen er ment for å orientere departementer og ministerier og eventuelt Nordisk ministerråd. Videre skal hand-

lingsplanen rulleres, slik at nye forhold bringes inn og planen blir oppdatert ved behov. Redegjørelsen skal etter planen oversendes departementet høsten 2013.

Ansvaret for risiko- og sårbarhetsanalyser er plassert hos Statnett. Deltakere er de øvrige systemoperatørene, og observatører fra myndighetssiden er representert ved NVE, Energimyndigheten og Energistyrelsen. Analysen skal dekke det samlede nordiske elsystemet med tanke på alle former for ekstraordinære utfordringer av fellesnordiske karakter. Analysen skal lede til en tiltaksplan. Arbeidet skal avsluttes høsten 2011.

Energinet.dk har ansvaret for å utarbeide beredskapsplaner. Arbeidet skal slutføres våren 2012. Det kan tenkes at arbeidet med beredskapsplan for energimangel blir så omfattende at det må utstå til neste planperiode.

Felles beredskapsøvelser er tatt med i handlingsplanen. I 2010 arrangerte Energimyndigheten øvelsen «Energibrist 2010», der scenarioet var lav magasin-fylling i Norge og Sverige og kjernekraftproblemer i Sverige. Svenska kraftnät skal arrangere øvelsen «Elövning 2012». Temaer skal være reparasjonsberedskap og håndtering av konsekvenser etter ekstremvær som kan ramme det nordiske sentralnettet.

Arbeidet med kommunikasjonssystemer ledes av Fingrid med deltakelse fra de øvrige systemoperatører unntatt Landsnet (Island). Sluttrapport skal avsluttes høsten 2012.

1.2.13.2 RIKSREVISJONENS VURDERING

Riksrevisjonen har merket seg at Olje- og energidepartementet i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat, Statnett og de nordiske samarbeidspartnerne har begynt arbeidet med å utrede det nordiske elsystemet for å rette opp de svakhetene som ble avdekket i undersøkelsen. Riksrevisjonen ser positivt på disse tiltakene og legger til grunn at planlagte og igangsatte utredninger, analyser og øvelser gjennomføres og følges opp med konkrete tiltak for å bedre nordisk samarbeid om reparasjonsberedskap.

Riksrevisjonen har avsluttet saken.

1.3 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Framskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, og fra Venstre,

Trine Skei Grande, viser til oppfølgingen av 16 forvaltningsrevisjoner og registrerer at Riksrevisjonen har avsluttet 13 av sakene, mens tre følges videre.

Komiteen har merket seg at det i de 13 sakene som Riksrevisjonen har avsluttet, ikke er bebudet nye undersøkelser, men at Riksrevisjonen vil følge arbeidet for å oppnå økt elektronisk samhandling mellom offentlige virksomheter og vurdere behovet for en ny undersøkelse på et senere tidspunkt. Komiteen har videre merket seg at Riksrevisjonen vil vurdere ny undersøkelse på bakgrunn av de årlige risikovurderingene i det statlige barnevernet.

Komiteen har merket seg at to saker vil bli fulgt opp i den løpende revisjonen; Forsvarets forutsetninger for deltakelse i operasjoner i utlandet hvor det også vises til omtale i Dokument 1 (2011–2012), og utviklingen med hensyn til overholdelse av saksbehandlingsfristene i straffesakskjeden.

1.4 Riksrevisjonens undersøkelse av Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av bilstønsordningen – Dokument nr. 3:6 (2006–2007)

1.4.1 Innledning

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse var å belyse om Arbeids- og velferdsetaten forvaltet bilstønsordningen på en effektiv, målrettet og kvalitetsmessig tilfredsstillende måte. Formålet var videre å se på årsaker til eventuelle mangler i denne forvaltningen, og vurdere om det hadde vært en tilstrekkelig oppfølging fra departement og direktorat.

Dokument nr. 3:6 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelse av Arbeids- og velferdsetatens forvaltning av bilstønsordningen ble sendt Stortinget 20. mars 2007. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen ble avgitt 22. mai 2007, jf. Innst. S. nr. 213 (2006–2007). Stortinget behandlet saken 31. mai 2007.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen sa seg enig med Riksrevisjonen i at det var behov for å se på årsakene til at det gikk lang tid fra vedtak til bilen ble levert til brukeren, og at tiltak for å få ned leveringstiden måtte vurderes. Komiteen pekte også på at for den enkelte er det leveringstidspunktet og ikke vedtakstidspunktet som er av størst betydning. Komiteen forutsatte derfor at departementet inkluderte leveringstidspunktet i normtidskravet.

I innstillingen ble det videre vist til at det ble avdekket alvorlig svikt i den forutsatte oppfølgingen av brukerne etter at bilen var levert. Bare én av seks intervjuede hjelpemiddelsentraler fulgte opp den gjeldende rutinen. Komiteen understreket at prinsippet om lik behandling skal følges, og forutsatte at departementet sørget for rutiner som sikrer at alle søkere får lik behandling uavhengig av bosted. Komiteen merket seg videre at departementet ville be

Arbeids- og velferdsdirektoratet om å utarbeide en handlingsplan for å følge opp de forholdene som Riksrevisjonen hadde avdekket.

Oppfølgingen av Dokument nr. 3:6 (2006–2007) ble rapportert til Stortinget i Dokument 3:1 (2010–2011) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 3. februar 2011, jf. Innst. 187 S (2010–2011). Stortinget behandlet saken 11. mars 2011.

Komiteen merket seg at Riksrevisjonen registrerer at det er planlagt og delvis gjennomført en rekke tiltak på bilstønsområdet. Omorganiseringen som medfører at vedtak og formidling skal samles i fem bilsentre, er etter komiteens vurdering fornuftig hvis det fører til kortere saksbehandlingstid, bedre kvalitet i saksbehandlingen og økt likebehandling. Komiteen har merket seg at Riksrevisjonen tar til etterretning at dette er et langsiktig arbeid.

Komiteen har videre merket seg at Riksrevisjonen ser positivt på at det i begynnelsen av 2011 vil bli gjennomført en kvalitetsundersøkelse som blant annet vil omhandle de manglene som kom fram i Riksrevisjonens undersøkelse. Komiteen sier seg tilfreds med at Riksrevisjonen på denne bakgrunn vil følge saken videre.

1.4.2 Arbeidsdepartementets oppfølging

Arbeidsdepartementet har i brev av 31. mai 2011 til Riksrevisjonen redegjort for status når det gjelder omorganiseringen av bilstønsområdet og gjennomføring av kvalitetsundersøkelsen. Det er videre redegjort for de resultatene som er oppnådd på området når det gjelder kortere saksbehandlingstid, bedre kvalitet i saksbehandlingen og økt likebehandling.

Ifølge departementet har omorganiseringen, der de fylkesvise bilkontorene har blitt erstattet med fem regionale bilsentra, tatt lengre tid enn planlagt. Sentrene ble opprettet 1. juni 2009, men de er fortsatt ikke fullt operative, og det gjenstår derfor å kunne se den forventede effekten av omorganiseringen. Ifølge departementet skyldes dette at det har tatt lengre tid å bemanne de nye bilsentrene og å bygge opp god kompetanse. Departementet viser til at Stortinget er holdt løpende orientert om forsinkelsene, senest i Prop. 120 S (2010–2011).

1.4.2.1 STATUS FOR OMORGANISERINGEN AV BILOMRÅDET

Omorganiseringen er delvis gjennomført. Resultatansvaret for området er samlet i en styringslinje, og det er etablert fem bilsentre som håndterer vedtaksdelen av bilsakene og bilformidling for eget fylke. Det gjenstår å gi alle bilsentrene ansvar for all bilformidling innen sitt regionale område og å gi bilsentrene nok bemanning på vedtakssiden. Det vil

derfor ta tid før effekten av de tiltakene som er satt i verk, blir fullt ut realisert.

Formålet med omorganiseringen har vært å skape et bedre tilbud til brukerne og å møte de utfordringene som området står overfor.

Bilsenteret Midt-Norge er etablert som et fullverdig senter under hjelpemiddelsentralen i Sør-Trøndelag. Dette bilsenteret er etablert som en pilot for resten av bilsentrene og har i tillegg til vedtaksdelen også fått ansvar for all bilformidling innen sitt regionale område.

1.4.2.2 OPPNÅDDE RESULTATER

I tildelingsbrevet for 2011 er det innarbeidet en styringsparameter som sier at saksbehandlingstidene på stønad til bil skal reduseres sammenlignet med 2010. Videre skal Arbeids- og velferdsdirektoratet redegjøre for hvordan de nye bilsentrene fungerer (saksbehandlingstid, restanser).

Arbeids- og velferdsdirektoratet skal gjennomføre en kvalitetsundersøkelse med fokus på blant annet Riksrevisjonens merknader i Dokument nr. 3:6 (2006–2007). Ifølge departementet har direktoratet nå startet arbeidet og resultatene ventes å foreligge høsten 2011. Departementet vil følge opp kvalitetsundersøkelsen i styringsdialogen med direktoratet.

Departementet vil ha dialog med direktoratet om en endelig tidsplan for når de fem bilsentrene skal være fullt ut operative både på vedtaks- og på formidlingssiden.

1.4.2.3 SAKSBEHANDLINGSTID

Statistikken viser at saksbehandlingstidene har økt det siste året. Utviklingen er altså foreløpig ikke i tråd med målet om å redusere saksbehandlingstiden i forhold til 2010.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har fastsatt en ytre grense for saksbehandlingstid til henholdsvis 6 og 11 md. for gruppe 1- og gruppe 2-biler. I 2010 har det ifølge departementet blitt færre saker som overskrider den ytre grensen. Mens det i januar 2010 var 242 saker over den ytre grensen, var tallet 122 i desember 2010. Antall saker over den ytre grense i april 2011 var 105.

Departementet vil ha dialog med direktoratet om utviklingen i saksbehandlingstider, herunder hvordan direktoratet kan effektivisere saksbehandlingen med sikte på å nå de oppsatte målene.

1.4.2.4 KVALITET I SAKSBEHANDLINGEN

For å sikre bedre kvalitet i saksbehandlingen utarbeidet Arbeids- og velferdsdirektoratet i 2010 en kompetanseplan. For å skape en felles faglig plattform har direktoratet gjennomført kompetansetiltak på vedtakssiden i 2010.

Navs klageinstans utgir hvert år en rapport hvor de kommenterer kvaliteten på de klagesakene som de får til behandling. Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser til departementet at kvalitetsrapporten for 2010 inneholdt få merknader til bilsentrenes rettsanvendelse, og mente at behandlede saker var av gjennomgående god kvalitet.

1.4.2.5 LIKEBEHANDLING

Departementet viser til at den nevnte kompetanseplanen også er utarbeidet for å sikre likebehandling av saker. Departementet legger til grunn at reduksjonen i antall vedtaksenheter fra 19 til 5 på sikt også vil bidra til likebehandling.

Vedtaksenheter ved bilsentrene har etablert et nettverk der faglige problemstillinger drøftes og søkes avklart. Videre er det etablert et eget nettverk for lederne av bilsentrene.

1.4.3 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen har merket seg at det har tatt lengre tid enn forventet å opprette og bemanne de fem regionale bilsentrene. Selv om Riksrevisjonen har forståelse for at arbeidet med å utbedre påviste svakheter knyttet til vedtak og formidling vil kunne ta tid, framhever Riksrevisjonen at det er viktig for brukerne at forvaltningen har forsvarlige saksbehandlingstider, god kvalitet i saksbehandlingen og betryggende likebehandling.

Til tross for målet om å redusere saksbehandlingstidene, økte saksbehandlingstiden både for ordinære personbiler og kassebiler fra 2009 til 2010, og behandlingstidene fortsatte å øke til 1. tertial 2011. Riksrevisjonen har merket seg at departementet vil følge opp direktoratet når det gjelder utviklingen i saksbehandlingstider, blant annet med henblikk på effektivisering. Etter Riksrevisjonens vurdering er det viktig at direktoratet styrker innsatsen for å redusere saksbehandlingstidene, slik at brukere med behov for bilstønad får behandlet saken sin innen rimelig tid.

Riksrevisjonen mener det er nødvendig med forsterket oppmerksomhet om tiltak som kan bidra til enhetlig utøvelse av skjønn på bilstønadsområdet. Riksrevisjonen har merket seg at en undersøkelse av vedtakskvaliteten ventes å foreligge høsten 2011.

Riksrevisjonen vil følge saken videre.

1.4.4 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Riksrevisjonen gjennom sin oppfølging av forvaltningen av bilstønadsordningen har gjennomgått de områdene kontroll- og konstitusjonskomiteen la vekt på i Innst. 187 S (2010–2011) hvor komiteen pekte på at en omorganisering ville være fornuftig hvis det medførte kor-

tere saksbehandlingstid, bedre kvalitet og økt likebehandling. Komiteen har videre merket seg at det har tatt lengre tid enn forventet å opprette og bemanne de fem regionale bilsentrene og er enig med Riksrevisjonen i at det for brukerne er viktig at saksbehandlingen er forsvarlig og at den sikrer likebehandling.

Komiteen er derfor av den oppfatning at det er uheldig at saksbehandlingstiden har gått opp og er enig med Riksrevisjonen i at innsatsen må styrkes slik at brukerne får behandlet saken sin innen rimelig tid.

Komiteen har merket seg at en undersøkelse av vedtaks kvaliteten skal foreligge høsten 2011 og er tilfreds med at Riksrevisjonen vil følge saken videre.

1.5 Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og areal-disponering i Norge – Dokument nr. 3:11 (2006–2007)

1.5.1 Innledning

Målet med undersøkelsen var å belyse i hvilken grad Miljøverndepartementet ivaretar sitt nasjonale ansvar for en bærekraftig arealplanlegging og areal-disponering etter plan- og bygningsloven.

Dokument nr. 3:11 (2006–2007) Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og areal-disponering ble oversendt Stortinget 3. juli 2007. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 20. november 2007, jf. Innst. S. nr. 35 (2007–2008). Saken ble behandlet i Stortinget 3. desember 2007. Riksrevisjonen fulgte opp saken i Dokument 3:1 (2010–2011), jf. Innst. 187 S (2010–2011).

Ved behandlingen av Dokument 3:1 (2010–2011) bemerket kontroll- og konstitusjonskomiteen at et flertall i komiteen ved behandling av Dokument nr. 3:11 (2006–2007) ga uttrykk for bekymring for at de verdiene og prinsippene som Stortinget legger vekt på i arealforvaltningen, ikke ble ivaretatt. I samme innstilling merket flertallet seg at arealforvaltningen hadde ført til nedbygging av områder som skulle ivaretas, så som strandsonen, vassdragsbeltet, snaufjell osv. Videre merket komiteen seg i behandlingen av Dokument 3:1 (2010–2011) at Riksrevisjonen konstaterer at det fremdeles ikke i tilstrekkelig grad kan dokumenteres måloppnåelse på flere vesentlige områder innen arealforvaltningen.

Komiteen merket seg også at Riksrevisjonen mener at departementet har iverksatt en rekke tiltak for å følge opp at plansystemet blir brukt i henhold til ny plan- og bygningslov som sammen med naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Det var derfor etter Riksrevisjonens oppfatning for tidlig å vurdere om tiltakene hadde ønsket effekt. Komiteen imøteså mer informasjon om utviklingen og var tilfreds med at Riksrevisjonen ville følge saken videre.

1.5.2 Miljøverndepartementets oppfølging

Miljøverndepartementet har i brev av 18. august 2011 til Riksrevisjonen gitt en orientering om måloppnåelse og iverksatte tiltak på området siden behandlingen av Dokument 3:1 (2010–2011).

1.5.2.1 NASJONALE FØRINGER OG FORVENTNINGER

Siden Riksrevisjonens rapport 3:11 (2006–2007) ble fremmet for Stortinget, er det vedtatt flere sentrale dokumenter som formidler de statlige rammene. Nasjonale føringer for gjeldende arealpolitikk er gitt i St.meld. nr. 26 (2006–2007) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. I 2011 la regjeringen fram det første forventningsdokumentet til regional og kommunal planlegging: Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som ble vedtatt ved kongelig resolusjon 24. juni 2011.

Departementet legger vekt på at forventningene skal følges opp i regionale og kommunale planstrategier som skal utarbeides hvert fjerde år, første gang etter lokalvalget høsten 2011. Regjeringen skal godkjenne de regionale planstrategiene som skal være retningsgivende for regional og kommunal planlegging. Videre peker departementet på at fylkesmenene og fylkeskommunene har et særlig ansvar for at nasjonal politikk blir formidlet og tatt vare på i kommunal og regional forvaltning.

1.5.2.2 INNGREPSFRI NATUR

Departementet opplyser at målsettingen om å stanse nedbyggingen i inngrepsfrie områder ikke er nådd. Det har vært en markert økning i bortfall av inngrepsfri natur i perioden 2003–2008, og utfordringene med å ta vare på inngrepsfri natur er ikke løst. Over 1 000 kvadratkilometer inngrepsfri natur gikk tapt i perioden. Dette er en økning på mer enn 30 pst. i forhold til forrige femårsperiode. Utbygginger i vassdrags- og energisektoren står for ca. 40 pst. av bortfallet av inngrepsfrie naturområder, mens landbrukssektoren står for drøyt 30 pst. av bortfallet i samme periode.

Departementet viser til at det er økte forventninger om at inngrepsfrie områder skal ivaretas i planleggingen, og at kravet til planlegging og utredning er skjerpet gjennom ny plan- og bygningslov. Det er blant annet utarbeidet regionale planer for fjellområdene som et redskap for å sikre store naturområder og etablert nye nasjonalparker for å sikre uberørt natur.

1.5.2.3 FJELLOMRÅDENE OG VILLREINOMRÅDENE

Departementet påpeker at hyttebygging utgjør en vesentlig del av presset på snaufjellet, og at antallet har økt med ca. 2 000 fra 2003 til 2007. Det er et mål å unngå utbygging av nye hytter på snaufjellet, jf. St.meld. nr. 26 (2006–2007).

Departementet opplyser at det ikke er grunnlagsdata for å vurdere om målet om å bevare villreinområdene er nådd. Det er ikke utviklet egen statistikk for arealstatus i villreinens leveområder, men dette vil bli vurdert når de regionale planene for villrein fjellene nå går inn i slutfasen.

Innen 2012 skal fylkeskommunene vedta regionale planer etter plan- og bygningsloven for en helhetlig forvaltning av fjellområder som er spesielt viktige for villreinens framtid i Norge.

1.5.2.4 NÆROMRÅDENE TIL VERNEDE OMRÅDER

Departementet opplyser at det ikke har utviklet egen statistikk for å overvåke arealbruken inntil verneområder, og at det ikke er grunnlag for å vurdere måloppnåelsen på området. Departementet viser imidlertid til at det er et generelt høyt utbyggingspress inn mot flere verneområder. Det er i 2011 avsatt midler til disposisjon for Direktoratet for naturforvaltning for at direktoratet skal utrede nærmere om bruk av plan- og bygningsloven som virkemiddel i naturforvaltningen – nærområdene til verneområdene vil være en del av dette arbeidet.

1.5.2.5 STRANDSONEN LANGS SJØEN

Departementet opplyser at til tross for at dispensasjonsadgangen ble strammet inn i plan- og bygningsloven av 2008, har det vært en økning i antallet dispensasjoner for nye bygninger i 100-metersbeltet langs sjøen. Departementet viser til at det gjennom sin behandling av innsigelsessaker, innkalling av plansaker og gjennom formidling til fylkesmenn, fylkeskommuner og kommuner har gitt tydelige signaler om en streng praksis i strandsonen.

Departementet viser videre til at regjeringen i mars 2011 vedtok statlige planretningslinjer for en differensiert strandsoneforvaltning for å tydeliggjøre nasjonal arealpolitikk i 100-metersbeltet langs sjøen innenfor rammen av plan- og bygningsloven.

1.5.2.6 STRANDSONEN LANGS VANN OG VASSDRAG

Det er ikke noe generelt byggeforbud langs vassdrag, men kommunene anbefales å vurdere å fastsette et forbud gjennom kommuneplanen. Departementet opplyser at de fleste kommunene har innført et slikt byggeforbud langs vann og vassdrag. I 2010 ble det gitt 319 dispensasjoner, og i 2009 ble det gitt 163.

Ifølge departementet varierer utbyggingspresset langs vann og vassdrag, og kommunene ser i stor grad ut til å følge opp sine egne bestemmelser om byggeforbud i kommuneplanen. Slik departementet ser det, er det i en del pressområder likevel behov for en skjerpet politikk og bedre plangrunnlag for å sikre strandsonen for allmennhetens bruk. Departementet påpeker at det også framover blir viktig å ha fokus på

flom, som blir forsterket av klimaendringene, i planleggingen langs vann og vassdrag.

1.5.2.7 PRODUKTIVE JORDRESSURSER OG KULTURLANDSKAP

Det ble ifølge departementet omdisponert 20 pst. mindre dyrka mark til andre formål i 2010 enn i 2009. Det er ikke registrert så lite omdisponering av dyrka mark siden 1980, og omdisponeringen av dyrka mark har de siste fire årene ligget på et stabilt lavere nivå enn i perioden 1994–2003. Man har likevel ikke lyktes med å komme helt ned på det nasjonale jordvern-målet: en maksimal årlig omdisponering av dyrka mark på 5 700 dekar. Departementet mener at oppmerksomheten på jordvern de siste årene begynner å gi resultater, og at regionale og kommunale strategier og planer har blitt forbedret.

1.5.2.8 BÆREKRAFTIG BY- OG TETTSTEDS-UTVIKLING

I de største byene skjer nå det meste av utbyggingen som fortetting. Departementet opplyser at denne fortettingen, sammen med de siste årenes sterke satsing på kollektivtransporten, har resultert i at andelen som reiser miljøvennlig, for første gang har gått litt opp. Til tross for dette viser departementet til at 60 pst. av klimagassutslippene i de største byene kommer fra vegtrafikk, og at denne trafikken også er en kilde til lokal luftforurensning og støy. Utbyggingen skjer i mindre grad som fortetting i de mindre byene og tettstedene. Andelen som bruker bil, er betydelig høyere enn i de større byene, ikke bare fordi kollektivtilbudet er dårligere, men også fordi færre sykler og går.

Det er videre 500 000 mennesker som er sterkt plaget av støy, og i mange byer overskrides nasjonale grenseverdier for luftforurensning. Fortetting kan gå på bekostning av andre verdier: Andelen av befolkningen i de største byene som bor mindre enn 200 meter fra et leke- og rekreasjonsareal, har gått ned med 2 prosentpoeng fra 2004 til 2009 (til 67 pst.). Departementet viser til at det arbeider for at den nye plan- og bygningsloven, som har verktøy som skal gjøre det lettere å få til fortetting, blir brukt etter intensjonen. Departementet påpeker at det også er viktig at fortetting ikke går på bekostning av leke- og rekreasjonsarealer.

Statistikk fra SSB viser at det skjer en viss økning i antall bosatte og arbeidsplasser i sentrumsområder, mens sentrumshandelen taper andeler. Fra 2003 til 2009 var sentrums andel redusert med 5–6 prosentpoeng. Noe av årsaken ligger i utviklingen av kjøpesentre og andre butikker lokalisert i utkanten av eller utenfor tettstedet. Departementet viser til at det vil følge opp rikspolitiske bestemmelser om kjøpesentre. Departementet viser for øvrig til en rekke igang-

satte prosjekter innenfor by- og tettstedspolitikken, blant annet prosjektet Fremtidens byer, som de største bykommunene deltar i.

1.5.2.9 PLANAKTIVITET

Departementet viser til at tidspunktet for når kommunene sist reviderte sine planer, er en viktig indikator på om ny politikk er innarbeidet i disse. Av 430 kommuner har 384 vedtatt kommuneplan med samfunnsdel. Gjennomsnittlig alder på planene er 7 år. 421 kommuner har en arealdel til kommuneplanen, og planene var gjennomsnittlig 6 år gamle. Ifølge departementet viser tallene at landet er godt dekket av kommuneplaner, og at mange kommuner har en aktiv kommuneplanlegging. Departementet mener likevel at det fortsatt er for mange kommuner som har relativt gamle planer, og vil derfor ha oppmerksomhet på at kommunene vurderer behov for revisjon av kommuneplanen i den kommunale planstrategien.

1.5.2.10 INNSIGELSER

Departementet opplyser at det i 2010 ble fremmet innsigelse til 48 pst. av kommuneplanene sendt på høring, mot 42 pst. i 2009. Det ble fremmet innsigelse til 29 pst. av reguleringsplanene sendt på høring, mot 32 pst. i 2009. Hensynet til naturvern, friluftsliv, landskap, grønstruktur, strandsonen og kulturminner/kulturmiljøer er de begrunnelsene som ble brukt oftest i innsigelsene i 2010. Departementet har merket seg at tallene for 2010 viser en økning i omfang av innsigelser til kommuneplanens arealdel og en nedgang i innsigelser til reguleringsplaner. Departementet mener dette tyder på at det er en tendens til at flere av arealkonfliktene avklares i kommuneplanen. Dette er i samsvar med intensjonen i ny plan- og bygningslov.

Det er kun om lag 2 pst. av arealplanene som vedtas i kommunene hvert år, som oversendes Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse. Ifølge departementet viser dette at det i stor grad blir funnet fram til gode løsninger lokalt. I 2010 ble 45 pst. av innsigelsene som ble behandlet i departementet, tatt til følge. I 34 pst. av sakene ble innsigelsene ikke tatt medhold. I resten, 21 pst. av sakene, ble innsigelsene tatt delvis til følge. Departementet framhever at avgjørelsene viser at plan- og bygningsloven og innsigelsesinstituttet er et effektivt styringsverktøy i arealpolitikken.

1.5.2.11 VEILEDNING

Departementet framhever at det legger stor vekt på å formidle nasjonal politikk både til regionalt og til kommunalt nivå. Departementet opplyser at det i forbindelse med ny plan- og bygningslov er ferdig-

stilt eller under utarbeidelse veiledere for alle de viktigste plantypene, og det er eller vil bli utarbeidet temaveiledere innenfor en rekke områder. Nettstedene www.planlegging.no og www.miljokommune.no benyttes også for å nå fram med veiledning regionalt og lokalt. Departementet har dessuten lagt vekt på å utvikle regelverket, blant annet ble kart- og planforskriften vedtatt i 2009, og forskrift om konsekvensutredninger blir nå revidert.

Videre opplyser departementet at informasjon om plandelen i den nye loven blir gitt blant annet gjennom nasjonale og regionale konferanser og nettverkssamlinger for kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn og statlige etater. Departementet opplyser at dette arbeidet vil bli videreført.

1.5.2.12 SYSTEMER FOR Å INNHENTE, ANALYSERE OG GJØRE TILGJENGELIG INFORMASJON

Departementet opplyser at det har arbeidet med å implementere et nasjonalt planregister etter at ny plan- og bygningslov ble vedtatt i 2008. Departementet framhever at målsettingen er å få på plass et system som gjør det mulig å skaffe tilfredsstillende oversikt over nåværende og framtidig arealbruk i Norge.

Departementet viser til at KOSTRA-systemet er vesentlig utvidet når det gjelder spørsmål om planaktivitet og arealstatus med utgangspunkt i Riksrevisjonens undersøkelse. Kommunenes rapportering inneholder en del feil og mangler, og departementet opplyser at det arbeides systematisk med kvalitetssikring av KOSTRA-tallene.

1.5.3 *Riksrevisjonens vurdering*

Riksrevisjonen konstaterer at Miljøverndepartementet har satt i verk en rekke tiltak på området, og at departementet kan vise til forbedringer på enkelte områder. Det vises her blant annet til et stabilt lavere nivå på omdisponeringen av dyrket mark. Det er også mer fortetting og en økning av kollektivandelen i de store byene.

Riksrevisjonen har imidlertid merket seg at det på andre områder er påvist en negativ utvikling. Det er blitt færre inngrepsfrie områder. Det er høyt press på snaufjellsområdene og villreinområdene. Det er økning i antall dispensasjoner i strandsonen. Til tross for mer fortetting og økt kollektivandel i de store byene er situasjonen totalt sett ikke tilfredsstillende når det gjelder arealutviklingen i byer og tettsteder. Klimagassutslippene, luftforurensningen og støyen i byer og tettsteder er betydelig som følge av veitrafikk.

Det er heller ikke utviklet tilstrekkelige systemer for å kunne vise hvilken måloppnåelse det er for planaktivitet og arealstatus og arealutvikling, og sammenhengen mellom disse. Miljøverndeparte-

mentet opplyser at dette er et arbeid som departementet vil vektlegge også framover.

Etter Riksrevisjonens vurdering er det foreløpig ikke dokumentert vesentlige effekter av tiltakene som er satt inn etter at plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009.

Riksrevisjonen vil følge saken videre.

1.5.4 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Riksrevisjonen i sin undersøkelse vurderte hvorvidt Miljøverndepartementet har gjennomført tiltak for å følge opp at plan-systemet blir brukt i henhold til ny plan- og bygningslov som sammen med naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009 og om de verdiene og prinsipper som Stortinget legger vekt på i arealforvaltningen er ivaretatt, jf. Innst. 187 S (2010–2011) og Dokument 3:1 (2010–2011).

Komiteen har merket seg at departementet har iverksatt en rekke tiltak og kan vise til forbedringer på enkelte områder så som et stabilt lavere nivå på omdisponering av dyrket mark og en mer fortetting og økning av kollektivandelen i de store byene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, har videre merket seg at det på andre områder er en negativ utvikling, så som færre inngripsfrie områder og høyt press på snaufjellsområdene og villreinområdene. Flertallet merker seg også at det er en økning i antallet dispensasjoner i strandsonen og at klimagassutslippene, luftforurensingen og støyen i byer og tettsteder er betydelig på tross av mer fortetting og økt kollektivandel.

Komiteen merker seg at Riksrevisjonens vurdering er at det foreløpig ikke er dokumentert vesentlige effekter av tiltakene som er satt inn etter plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven og er tilfreds med at Riksrevisjonen vil følge saken videre.

1.6 Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetsutøvelse for reduksjon av NO_x-utslipp – Dokument nr. 3:9 (2007–2008)

1.6.1 Innledning

Formålet med Riksrevisjonens undersøkelse var å undersøke myndighetenes arbeid med å redusere NO_x-utslipp for å kunne oppfylle forpliktelsen i Göteborgprotokollen.

Dokument nr. 3:9 (2007–2008) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetsutøvelse for reduksjon av NO_x-utslipp ble overlevert Stortinget 22. april 2008. Kontroll- og konstitusjonskomiteen avga sin innstilling 10. juni 2008, jf. Innst. S. nr. 293 (2007–2008). Stortinget behandlet saken 16. juni 2008.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen registrerte at Riksrevisjonens undersøkelse konkluderte med at det er lite sannsynlig at Norge ville oppfylle forpliktelsene i Göteborgprotokollen om å redusere NO_x-utslipp ned til 156 000 tonn innen 2010. Komiteen var enig i Riksrevisjonens kritiske spørsmål om hvorvidt Miljøverndepartementet har ivaretatt sitt overordnede ansvar for at Norge kan innfri sine NO_x-forpliktelser på en hensiktsmessig måte. Komiteen merket seg Riksrevisjonens konklusjoner som viste at det interdepartementale arbeidet under ledelse av Miljøverndepartementet, som har ansvaret for å utrede de nødvendige virkemidler for å redusere NO_x-utslippene, er blitt preget av manglende framdrift og ikke minst manglende resultater.

Flertallet i komiteen viste til at Göteborgprotokollen ble undertegnet i 1999, og at Norge ville vært i en bedre stilling med hensyn til å oppfylle forpliktelsene dersom det hadde vært mer fortgang i arbeidet på et tidligere stadium. Flertallet viste videre til at målet om å innfri Norges forpliktelser i Göteborgprotokollen står fast, og forutsatte at regjeringen satte i verk virkemidler med sikte på å innfri utslippsforpliktelsene.

Flertallet i komiteen så positivt på virkemidler som NO_x-avgiften og den nylig inngåtte avtalen mellom Miljøverndepartementet og 14 næringsorganisasjoner og viste til at det overordnede målet med miljøavtalen er basert på at Norge kan oppfylle utslippsforpliktelsene i Göteborgprotokollen. Flertallet merket seg også at regjeringen vurderte hvilke ytterligere utslippsreduksjoner som kunne gjennomføres på kilder som ikke omfattes av avtalen.

1.6.2 Miljøverndepartementets oppfølging

Miljøverndepartementet har i brev av 1. juni 2011 til Riksrevisjonen gjort rede for status i arbeidet med å redusere NO_x-utslippene, herunder hvilke tiltak som er satt i verk, og hvor store de årlige utslippene var.

Departementet viser til at Norge gjennom EØS-avtalen har samme utslippsforpliktelse i henhold til Europaparlaments- og Europaråds-direktiv 2001/81/EC (NEC-direktivet) som i Göteborgprotokollen. Det vises videre til at Norge 4. desember 2009, i forbindelse med beslutningen om å innlemme direktivet i EØS-avtalen, erklærte at Norge forventet å kunne overholde de internasjonale NO_x-forpliktelsene fra 2012. Til grunn for denne prognosen lå framskrivninger som anslo at utslippene i 2010 ville være om lag 168 000 tonn, det vil si om lag 12 000 tonn høyere enn forpliktelsene.

Departementet viser til at Riksrevisjonen i sin rapport beskrev virkemiddelbruken overfor utslipp av NO_x pr. desember 2007, og peker på at det mest omfattende tiltaket som senere er iverksatt, er miljø-

avtalen om reduksjon av NO_x-utslipp (NO_x-avtalen), som ble inngått mellom Miljøverndepartementet og 14 næringsorganisasjoner i 2008. Avtalen innebærer at næringsorganisasjonene skal bidra til at de samlede årlige NO_x-utslippene fra kildekategoriene som omfattes av avtalen, reduseres til maksimalt 98 000 tonn. Departementet peker på at de vesentligste av tiltakene under avtalen skal gjennomføres i 2010 og 2011. Det opplyses at Klima- og forurensningsdirektoratet har verifisert at organisasjonene overholdt sine reduksjonsforpliktelser for 2008 og 2009, og at direktoratet medio 2011 gjennomgikk NO_x-fondets rapportering om tiltak gjennomført i 2010.

Det opplyses videre at Miljøverndepartementet og 15 næringsorganisasjoner 14. desember 2010 inngikk en ny NO_x-avtale for perioden 2011–2017. Den nye avtalen omfatter de samme kildekategoriene som den første og innebærer at det skal gjennomføres tiltak som reduserer de årlige NO_x-utslippene fra disse kildekategoriene med 16 000 tonn. Forpliktelsen for 2011 kommer i tillegg til tiltakene som skal gjennomføres i løpet av dette året i henhold til den første avtalen.

Departementet viser også til at Klima- og forurensningsdirektoratet nå har stilt krav til alle felt for petroleumsvirksomheten til havs, og at kravene setter en maksimalgrense for utslipp av NO_x pr. år, basert på prognoser. Det vises i tillegg til at lav-NO_x-brennere nå er standard teknologi for nye felt eller ved større ombygginger av eksisterende turbiner, både for rene gassturbiner og for kombinerte gass- og dieselturbiner. Det opplyses i tillegg at det utover det som følger av forurensningsloven, også er gjennomført enkelte tiltak overfor offshoreindustrien med økonomiske støtte fra NO_x-fondet.

Departementet viser i sitt brev til at Statistisk sentralbyrå 25. mai i år publiserte foreløpige tall for Norges utslipp til luft i 2010. De foreløpige tallene viser at de samlede utslippene av NO_x var 189 000 tonn i 2010, en økning fra 181 000 tonn i 2009. Departementet viser til at dette er 33 000 tonn over hva Norge er forpliktet til internasjonalt, og 21 000 tonn høyere enn utslippsnivået som tidligere er anslått for 2010. Det pekes på at endelige utslippstall for 2010 vil foreligge i februar 2012.

Ifølge departementet er årsaken til at avstanden mellom de internasjonale utslippsforpliktelsene og de beregnede utslippene for 2010 har økt, i vesentlig grad at Statistisk sentralbyrå har endret beregningsmetoden for enkelte kildekategorier. Departementet anslår at disse endringene kan bidra med opp mot 15 000 tonn til oppjustering av NO_x-utslippene for 2010.

At de samlede NO_x-utslippene økte fra 181 000 tonn i 2009 til 189 000 tonn i 2010, kan ifølge departementet i vesentlig grad knyttes til økt aktivitet i

metallindustrien, i bygg og anlegg og i transportsektoren, inkludert sjøtransport. En annen faktor som etter departementets oppfatning kan bidra til å forklare økningen i de beregnede utslippene for 2010, er at effekten av tiltak som er gjennomført i henhold til NO_x-avtalen, ikke fullt ut er reflektert i det foreløpige utslippsregnskapet.

Miljøverndepartementet opplyser i brevet at det nå vil vurdere betydningen av de foreløpige utslipps-tallene for 2010 nærmere. På grunnlag av dette vil departementet gjøre en ny vurdering av når Norge kan ventes å overholde de internasjonale forpliktelsene, basert på tiltakene som allerede er besluttet gjennomført. Departementet vil også vurdere om det er behov for å iverksette nye tiltak for at Norge skal overholde de internasjonale NO_x-forpliktelsene sine.

1.6.3 Riksrevisjonens vurdering

Riksrevisjonen ser positivt på at Miljøverndepartementet har inngått en ny NO_x-avtale med 15 næringsorganisasjoner for perioden 2011–2017, og at det er fastsatt en tidsplan for utslippsreduksjoner. Riksrevisjonen merker seg også tiltakene som er gjennomført overfor petroleumsvirksomheten til havs.

Riksrevisjonen konstaterer samtidig at Norges forpliktelse i henhold til Göteborgprotokollen om å redusere utslippene av NO_x til 156 000 tonn årlige utslipp innen 2010 ikke er innfridd. Det kan derfor også konstateres at tiltakene som har vært iverksatt, ikke i tilstrekkelig grad har bidratt til å bringe utslippene ned.

Riksrevisjonen registrerer at foreløpige utslipps-tall viser at totalutslippet av NO_x i 2010 beregnes til 189 000 tonn. Dette er et betydelig høyere tall enn det tidligere utslippsanslaget for 2010 på 168 000 tonn. Anslaget for 2010 ble lagt til grunn da målet om å nå utslippsforpliktelsen i 2012 ble fastsatt. Riksrevisjonen merker seg derfor at departementet skal utarbeide et nytt anslag for når det kan forventes at Norge vil innfri NO_x-forpliktelsen i Göteborgprotokollen. Det forventes også at departementet iverksetter de nødvendige tiltak som kan bidra til dette.

Riksrevisjonen vil følge saken videre.

1.6.4 Komiteens merknader

Komiteen viser til Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å redusere NO_x-utslippene for å kunne oppfylle Göteborgprotokollen og kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling jf. Innst. S. nr. 239 (2007–2008).

Komiteen merker seg at Riksrevisjonen konstaterer at Norges forpliktelser i henhold til Göteborgprotokollen om å redusere utslippene av NO_x til 156 000 tonn årlige utslipp innen 2010, ikke er inn-

fridd, og at tiltakene som har vært iverksatt, ikke i tilstrekkelig grad har brakt utslippene ned.

Komiteen har videre merket seg at totalutslippet for 2010 er betydelig høyere enn utslippsanslaget og at anslaget ble lagt til grunn da målet om å nå utslippsforpliktelsen i 2012 ble fastsatt. Komiteen er derfor tilfreds med at Riksrevisjonen forventer at departementet iverksetter nye tiltak som kan bidra til at Norge vil innfri NO_x-forpliktelsen i Gøteborgprotokollen.

Komiteen er tilfreds med at Riksrevisjonen vil følge saken videre.

2. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 3:1 (2011–2012) – Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget – vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 20. desember 2011

Anders Anundsen

leder

Martin Kolberg

ordfører